

DOLENJSKI GOZDAR

Glasilo delovne skupnosti
Gozdnega gospodarstva
Novo mesto

D O L E N J S K I G O Z D A R
GLASILO KOLEKTIVA GOZDNEGA GOSPODARSTVA
N O V O M E S T O

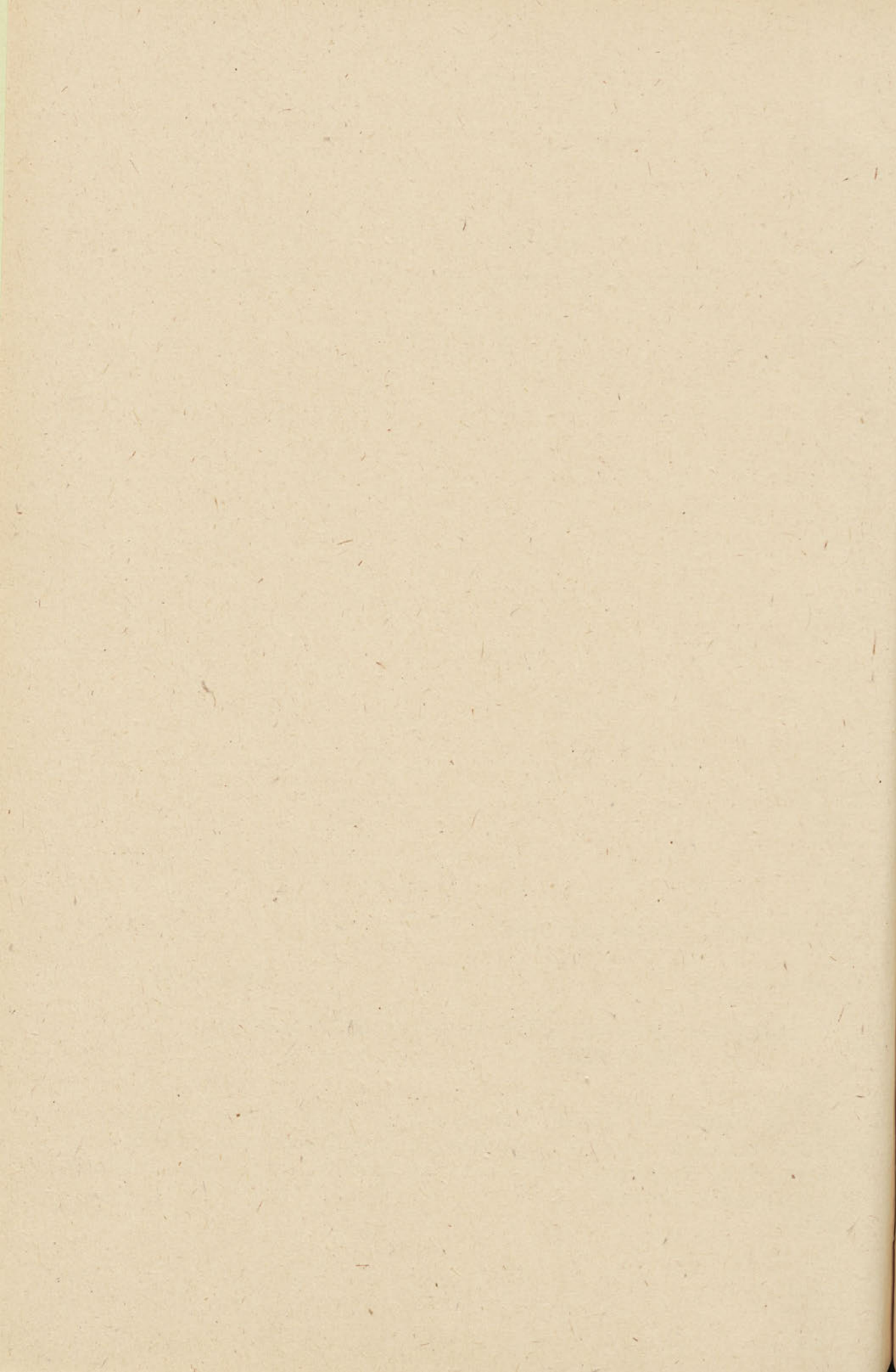
Novo mesto, december 1969

Številka 4

Letnik VI.

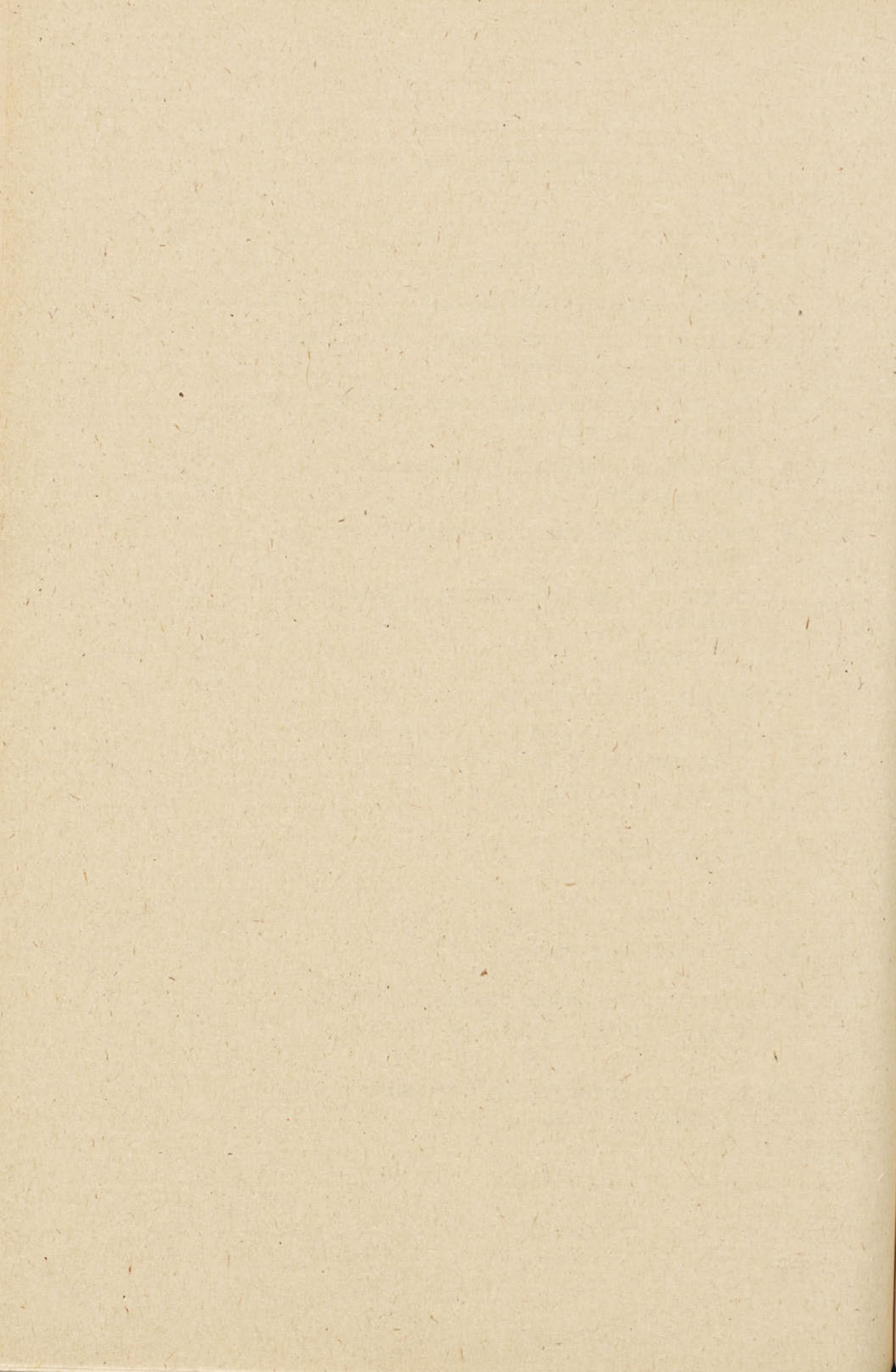
IZDAJATELJ: DELAVSKI SVET GOZDNEGA GOSPODARSTVA
NOVO MESTO

UREJA UREDNIŠKI ODBOR: urednik ing. Jože Petrič in člani
ing. Boštjan Japelj, ing. Slavko Klančičar, Janez Šebenik,
ing. Jože Vidervol, ing. Damijan Mlakar, ing. Jože Falkner,
in Franc Markovič

V S E B I N A

	Stran
1. Ob vstopu v novo leto 1970	
2. Sklepu organov upravljanja	1
3. Rezultati poslovanja podjetja v času od 1/1 do 30/9-1969	9
4. Uspeh poslovanja delovnih enot v prvih devetih mesecih	12
5. Zapiski z ekskurzije gozdarjev GO Črnomelj	14
6. Predstavljam vam našo destilarno eteričnih olj	18
7. Razprava o gospodarjenju z zasebnimi gozdovi	23
8. Ali veste	26
9. Naša hoja na Triglav	27
10. Republiški seminar "Gozd in okolje v Sloveniji" v Dol. Toplicah	31
11. Kliče te tiha Dolenjska!	45
12. Kraljica Roga	49
13. Humor	51
14. Kočevski Rog vas vabi	51
15. Vtisi s strokovne ekskurzije v Za- hodno Nemčijo, Švico in Italijo	54
16. Sklep o spremembi in dopolnitvi pra- vilnika o normah	

OB VSTOPU V NOVO LETO 1970

HITRO SO MINILI DNEVI IN MESECI IN ŽE SE Z UPI OZIRAMO V NOVO LETO 1970.

KAKŠNI SO NAŠI NAČRTI IN ŽELJE, K ČEMU BOMO V PRIHODNJEM LETU TEŽILI?

Z NAJBOLJŠIMI MOČMI SI BOMO MORALI PRIZADEVATI, DA ČIM USPEŠNEJE IZPOLNIMO PROIZVODNE PLANE V GOJENJU IN IZKORIŠČANJU GOZDOV V LETU 1970, KAKOR NAM TO PREDPISUJEJO UREDITVENI NAČRTI. NA VSEH DELAVCIH, POSEBNO PA NA TISTIH STROKOVNJAKIH, KI VODIJO PROIZVODNJO, BO ODGOVORNA NALOGA, KAKO GOSPODARITI, DA BO V PRIHODNJEM LETU PODJETJE NAPREDOVALO V RAZVOJU IN DA SE BO IZBOLJŠAL ŽIVLJENJSKI STANDARD VSEH ZAPOSLENIH.

TUDI V NAPREJ BOMO MORALI SKRBETI ZA IZBOLJŠANJE ŽIVLJENJSKIH RAZMER PRI ČEMER IMAMO V MISLIH PREDVSEM GOZDNE DELAVCE. PREVOZI NA DELO, KI SMO JIH OMOGOČILI LETOS SO SAMO EDEN IZMED UKREPOV. Z VSO IZNAJDLJIVOSTJO JE TREBA ISKATI ŠE NOVIH REŠITEV.

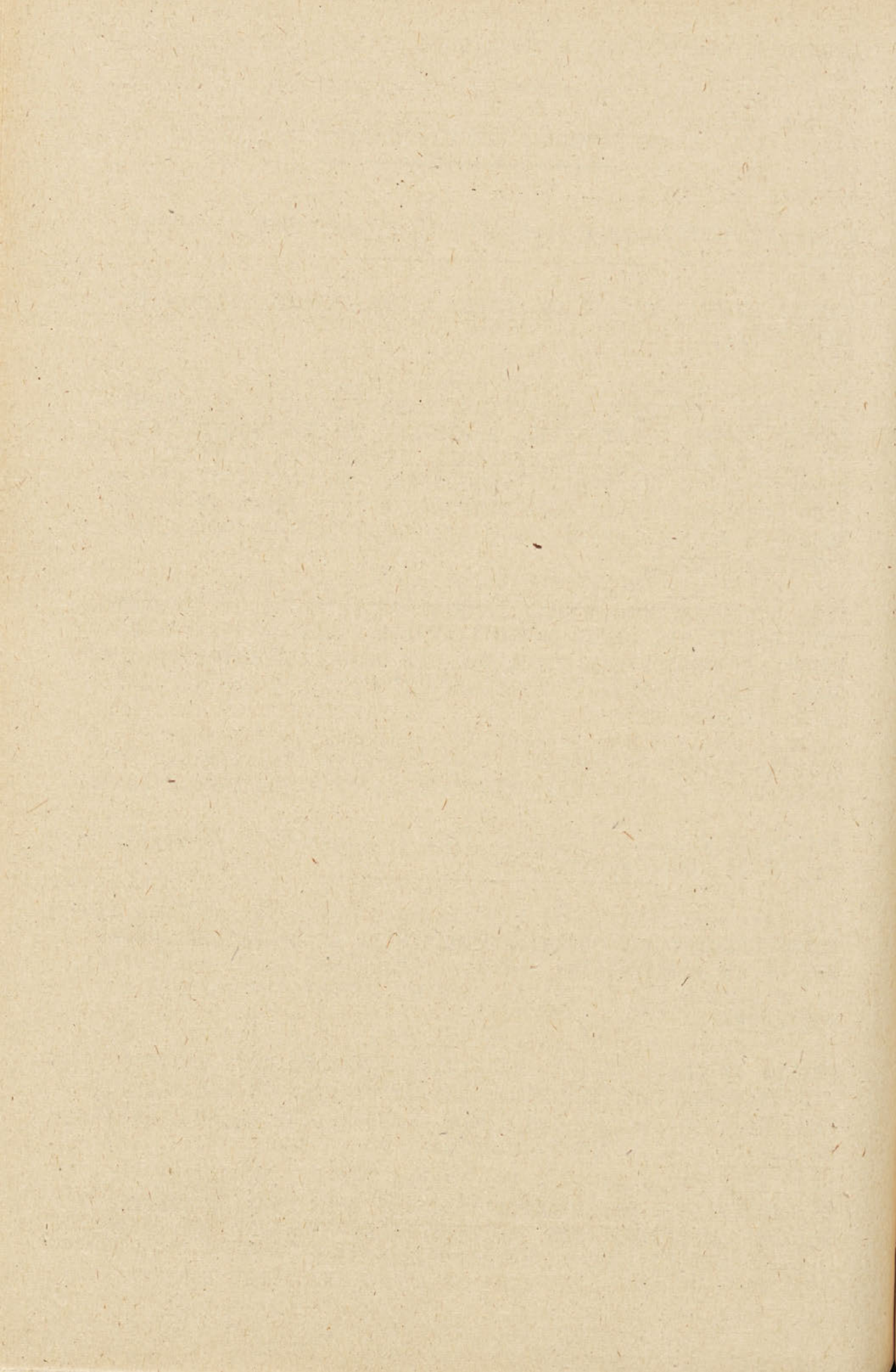
POVEČANJE TEŽE ODGOVORNOSTI PRI VODILNIH DELAVCIH NAJ BI IMELO ZA POSLEDICO TUDI STIMULATIVNEJŠE NAGRAJEVANJE LETEH.

PODPIRATI MORAMO SAMOINICIATIVNO USTVARJALNOST VSEH DELAVCEV IN JO NAGRAJEVATI.

MED NAŠA NAJPOMEMBNEJŠA PRIČAKOVANJA SPADA TUDI KONČNA UREDITEV ODNOSOV MED GOZDNIMI POSESTNIKI IN PODJETJEM. NUJNO JE, DA SE Z USTREZNIMI PREDPISI ŽE ENKRAT KONČA NEGOTOVOST, KI JE V MNOGOČEM ŠKODOVALA REDNEMU POSLOVANJU GOZDNIH GOSPODARSTEV.

SEVEDA JE ŽELJA TOLIKO, DA JIH JE NEMOGOČE SAMO NAŠTETI, KAJ ŠELE OBRAZLOŽITI. ENO PA JE GOTOVO, DA JE URESNIČITEV TEH ŽELJA ODVISNA OD NAS SAMIH. KOLIKOR VEČ SI BOMO PRIZADEVALI, TOLIKO VEČ BOMO DOSEGLI.

ZATO VSEM DELAVCEM PODJETJA ŽELIMO ČIM VEČ DELOVNEGA POLETA, ZDRAVJA IN ZADOVOLJSTVA V NOVEM LETU 1970. Z ENAKIMI ŽELJAMI ČESTITAMO VSEM DRUŽINAM NAŠIH DELAVCEV, KAKOR TUDI GOZDNIM POSESTNIKOM IN NJIHOVIM SVOJCEM!

SKLEPI ORGANOV UPRAVLJANJA

I. Delavski svet

Na seji dne 23. oktobra je razpravljajal in sklepal o naslednjem:

1. Sprejel je pravilnik o knjigovodstvu. S tem pravilnikom ureja delovna skupnost organizacijo in vodenje knjigovodstva v podjetju in delovnih enotah, predpisuje vrste poslovnih knjig in knjigovodskih listin, določa način in čas inventure ter osebe, ki so za inventuro še posebno zadolžene, določa čas za katerega se napravi obračun poslovnega uspeha in način informiranja članov delovne skupnosti ter odgovornost za delo v knjigovodstvu. Pravilnik začne veljati osmi dan po sprejemu.
2. Potrdil je devetmesečni obračun gospodarjenja in poslovanja podjetja. Gozdno gospodarstvo je v devetmesečnem poslovanju doseglo boljše rezultate kot v istem obdobju lanskega leta. Izboljšanje poslovanja je izraženo s količnikom, ki znaša 1,06.

Po delovnih enotah je rezultat poslovanja naslednji:

GO Novo mesto	0,997	GO Trebnje	1,157
GO Straža	1,087	Sklad. Straža	1,019
GO Podturn	0,896	Gradbeni obrat	1,055
GO Črmošnjice	0,887	Obrat za g.nač.	1,214
GO Črnomelj	0,882	Uprava	1,059

3. Zaenkrat ni težav pri prodaji lesa, vendar so naše prodajne cene v zadnjem času v poprečju nižje kot pri nekaterih drugih gozdnih gospodarstvih. Prav zaradi tega je treba sprejeti sklep o povečanju prodajnih cen. Predlagane cene so približno enake kot so jih določila ostala gozdna gospodarstva. Z ozirom na povečane prodajne cene se dvignejo tudi odkupne cene.

Odkupne cenike imajo vsi gozdni obrati in se s cenami lahko seznanijo vsi zainteresirani.

4. Sprejel je normative za nakladanje kamionov, ki veljajo za manipulante, ki v večini primerov tudi nakladajo in nakladalce. Normativi so objavljeni v tej številki Dolenjskega gozdarja, na koncu.
5. Sprejel je sklep o reorganizaciji urejevalne službe. Reorganizacija urejevalne službe se izvrši tako, da se ustanovijo delovna mesta taksatorjev na gozdnih obratih s tem, da bodo

ti opravljali urejevalno službo za obrat v celoti skupno z operativo, na upravi pa bo ostal samo en strokovnjak, ki bo delo taksatorjev koordiniral in jim tudi strokovno pomagal. Prenos poslov iz obrata za gozdarsko načrtovanje na obrate se prenese postopoma.

6. Sprejel je sklep o spremembi in dopolnitvi pravilnika o delitvi osebnih dohodkov. V 14. členu imenovanega pravilnika se doda še drugi odstavek, ki se glasi:

"Delavcu sekaču, ki je zaradi poklicne bolezni ali drugih zdravstvenih razlogov kot posledica dela na delovnem mestu sekača, nesposoben delati na svojem delovnem mestu in ga je zdravnik napotil na lažje delo, pripada osebni dohodek izračunan po osnovi, ki jo je imel predno je bil napoten na lažje delo".

Taka določitev je potrebna zaradi vse večjih premestitev gozdnih delavcev-sekačev na lažja delovna mesta z nižjo osnovo. Premestitev zahteva zdravstvena služba zaradi poklicne bolezni ali drugih upravičenih zdravstvenih razlogov.

7. Sprejel je sklep o nabavi osnovnih sredstev in sicer:

- a) Kombi za prevoz na delo gradbenih delavcev. Področje dela gradbenih delavcev, ki delajo pri gradnji in adaptaciji stavb in drugih objektov je na celotnem področju gozdnega gospodarstva. Zaradi tega prihod na delo in z dela zavzeme veliko časa, še posebno, če ni primernih prometnih zvez.
- b) Nakladalec peska za peskokop Soteska in druge peskokope, ki jih bo podjetje izkoriščalo.
- c) Jarmenik oziroma drug primeren stroj za žago Poganci. Dosedanja žaga venecianka je iztrošena, saj je delala tri leta v treh izmenah. Da se objekt v Pogancih uporablja še naprej za predelavo hlođovine, je treba v halo montirati novo boljšo napravo. Industrijski biro v Ljubljani bo v ta namen izdelal analizo, kakšne stroje naj bi gozdno gospodarstvo nabavilo.

8. Sprejel je sklep o razširitvi predmeta poslovanja še na "Izkop peska, gramoza in kamna za lastno porabo in prodajo drugim organizacijam in občanom".

9. Razpravljajal je o prošnji tov. Kopič Franca za povečanje osebnih dohodkov za delovno mesto referenta za arondacijo in kataster ter v tej zvezi sprejel sklep, da o zadevi razpravlja upravni odbor, ki povabi na sejo tudi tov. Kopiča.

10. Razpravljajal je tudi o pritožbi tov. Puhan Alojza zoper sklep UO o zavrnitvi njegove prošnje za razporeditev na delovno mesto vodja skladišča Straža. Delavski svet je v tej zvezi sprejel sklep, da se s tov. Puhanom razgovarja, da prevzame delo drevesničarja v Podturnu, kakor so se na obratu že dogovorili.

II. Upravni odbor

Upravni odbor je imel v tem razdobju dve seji, na katerih je obravnaval in sklepal o naslednjem:

Na seji dne 13.10.1969:

1. Obravnaval je analizo osebnih dohodkov januar-avgust in v tej zvezi sprejel naslednje sklepe:

Referenti za izkoriščanje gozdov in upravitelji gozdnih obratov se zadolžijo, da do 1. 12. 1969 izdelajo podrobno analizo osebnih dohodkov sekačev. Predvsem naj ugotove:

1. Vpliv organiziranega prevoza na delo.
2. Realnost postavljenih normativov,
3. Uporaba in vzdrževanje orodja.
4. Ali vpliva na produktivnost dela kmečko posestvo, ki ga ima delavec.
5. Kako se znanje, ki ga delavec ima odraža na njegov delovni uspeh in kaj je še treba v tej zvezi storiti.
6. Ali socialne razmere v družini, zdravstveno stanje in starost vplivajo na produktivnost dela.
7. Ali se je storilnost dela povečala z uvedbo novih metod dela - kleščenje z motorno žago.

Namen analize je ugotoviti razloge, zakaj je skoraj polovica delavcev sekačev dosegla manjši osebni dohodek kot je določen v pravilniku o delitvi osebnih dohodkov. Upravni odbor je menil, da je eden od vzrokov zelo slabo vreme v spomladanskem času, ko delavci niso mogli delati, pa so prejeli samo 50 % plače, kar poprečje precej znižuje. To, kakor že rečeno, je eden od vzrokov, ki pa velja za vse delavce, tudi tiste, ki so normative dosegali ali celo presegali.

Upravni odbor je imenoval komisijo, v kateri so Pavec ing. Vlado, Falkner ing. Jože in Kalinovič ing. Rade, z nalogo, da pripravi predlog normativov za sečnjo v revirju Pendirjevka in Kobile.

Upravni odbor je vzel na znanje predlog upravitelja GO Novo mesto, da se v prihodnjem letu začne z gradnjo ceste Radoha-Pristava-Podgrad in upravitelja GO Straža, da se v letu 1970 kupi še en kombi za prevoz delavcev na delo na Brezovi rebri. Oba predloga se naj vneseta v predlog programa investicij za leto 1970.

2. Upravni odbor je imenoval inventurne komisije in sicer:

GO Novo mesto:

1. Kastelic Uroš, predsednik
2. Šprajcar Vinko, član
3. Prosen Anton, član

GO Straža:

1. Čibej Franc, predsednik
2. Bobnar Primož, član
3. Pirc Stane, član
4. Turk Jože, član

GO Črmošnjice:

1. Haler Ernest, predsednik
2. Starič ing. Ludvik, član
3. Vidic Matija, član

GO Podturn:

1. Miklič Božo, predsednik
2. Markovič Franc, član
3. Šmalc Jože, član

GO Črnomelj:

1. Rade Jože, predsednik
2. Butala Jože, član
3. Peteh Slavo, član
4. Malič Pero, član
5. Kastrin Tončka, član

GO Trebnje:

1. Veselič Alojz, predsednik
2. Zakrajšek Ivan, član
3. Klarič Marjan, član
4. Dim Stane, član

Skladišče Straža:

1. Turk Karol, predsednik
2. Nose Stane, član
3. Kukar Jože, član

Gradbeni obrat:

1. Petretič Martin, predsednik
2. Krapež Alojz, član
3. Pavlenč Ivan, član

Obrat za gozd.načrtovanje:

1. Padovan Ivan, predsednik
2. Miklič Ivan, član
3. Falkner ing. Jože, član

Uprava:

1. Adamič Danijel, predsednik
2. Vidmar Pavla, član
3. Špiletič Bogo, član

Komisija za popis gozdov in investicij v teku:

1. ing. Danilo Kure, predsednik
2. ing. Tone Hočevar, član
3. ing. Danica Belopavlovič, član

Komisija za popis dvomljivih in spornih terjatev:

1. ing. Jože Petrič, predsednik
2. Jakab Koloman, član
3. Mazovec Vera, član

3. Upravni odbor je razpravljajal tudi o bodoči organizaciji gozdarske službe z ozirom na določilo pravilnika o gozdnem redu, kjer določa, da imajo pravico odkazovanja drevja le tisti delavci GG, ki imajo najmanj srednjo gozdarsko šolo. Če upoštevamo to dejstvo, bo pri GG nastal problem. Na eni strani namreč primanjkuje delavcev s tako izobrazbo, na drugi strani pa se postavlja vprašanje, kje zaposliti delavce, ki formalne izobrazbe nimajo, so pa ves čas doslej dolga leta uspešno delali v gozdarstvu. Upravni odbor meni, da je zadeva zelo kritična. Treba jo je vsestransko proučiti in upoštevati dolgotrajne izkušnje gozdarjev, čeprav nimajo potrebne strokovne izobrazbe. Da bo upravni odbor lažje o zadevi sklepal, naj problematiko prouči komisija v sestavi ing. Petrič, ing. Kalinovič in Markovič in dobljene rezultate na eni prihodnjih sej upravnega odbora predlaga v razpravo.
4. Sprejel je odpoved Faleskini Rudija, vodje skladišča Straža, ker se je upokojil.
5. Na delovno mesto vodje skladišča Straža je imenoval tov. Muhič Jurija, gozdarskega tehnika iz Žužemberka.
6. Na delovno mesto revirnega gozdarja revirja Žužemberk je bil namesto Muhič Jurija imenovan Špiletič Boris, gozdarski tehnik.
7. S tem, ko je bil na delovno mesto vodje skladišča v Straži imenovan Muhič Jurij, je bila na seji UO prošnja tov. Puhana, ki je tudi prosil za to delo, zavrnjena s priporočilom, da se z ozirom na zdravstveno stanje tov. Puhana razporedi na delovno mesto drevesničarja, tov. Jarc Alojza pa na delovno mesto revirnega gozdarja revirja Pogorelec. O tem bo Upravni odbor še sklepal.
8. Upravni odbor je sklenil, da se tov. Šepec ing. Antona razporedi kot pripravnika na Gozdnem obratu Trebnje, takoj, ko bo na taksaciji končal z delom.
9. Ker je sprejel na znanje odpoved tov. Sašek Janeza, geometra, je istočasno tudi pooblastil splošno službo, da razpiše izpraznjeno delovno mesto.
10. Sprejel je sklep, da se Muhič Cvetki obračuna osebne dohodke v višini 870,00 din.

11. Razpravljajal je tudi o zaposlovanju dninarjev. Z ozirom na spremenjeno določilo 148. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih, je možno skleniti civilno pravno razmerje samo takrat, če je treba opraviti neko delo, ki po svoji naravi ni tako, da bi bilo treba zanj odpreti posebno delovno mesto, ker je občasne ali začasne narave in ne terja več kot 30 dni v koledarskem letu. Delovne enote so v zvezi s tem prejele navodila.
12. Sprejel je sklep, da se sprejme na delo 4 ure dnevno Smrke Julija, upokojenca iz Novega mesta, ki bo opravljal sledeča dela: urejanje arhiva in hišniške posle.
13. Imenoval je komisijo ing. Kure Jožeta kot predsednika, Špiletič Boga in Kopinč Franca z nalogo, da izdelajo osnutek tehničnih pravil za gozdne žičnice.
14. Zavrnil je prošnjo lastnikov konj, ki tovorijo drva, da se jih zavaruje kot ostale delavce in jih napotil, da zadevo uredijo tako, da zaprosijo dovoljenje za opravljanje obrti in se kot obrtniki socialno zavarujejo pri KZSZ. Kot delodajalci bodo morali zavarovati tudi svoje delavce.
15. Odobril je plačilo stroškov zdravljenja Muhič Juriju v bolnici Langnau v Švici.

Na seji dne 6. novembra 1969:

1. Razpravljajal je o uspešnosti poslovanja delovnih enot.
2. Imenoval je na delovno mesto drevesničarja v Podturnu tov. Puhan Alojza, na delovno mesto revirnega gozdarja revirja Pogorelec pa Jarc Alojza.
3. Sprejel je odpoved, ki jo je dal Pavlič ing. Vili.
4. Na delovno mesto referent za izkoriščanje gozdov pri GO Novo mesto je bil imenovan tov. Falkner ing. Jože.
5. Na delovno mesto revirnega gozdarja Zbure je bil imenovan Jereb Janez, gozdarski tehnik. Sklep je UO sprejel spričo odhoda revirnega gozdarja Kotar Antona v upokojitev.
6. Upravni odbor je v zvezi z razpravo o gospodarjenju z gozdovi sprejel naslednja stališča:
 1. Gozdnogospodarska območja so trdna osnova za načrtno gospodarjenje z gozdovi. Eno podjetje za obe kategoriji lastništva znotraj območja pomeni koncentracijo strokovnih kadrov in akumuliranje kapitala, ki omogoča večje investicije tako glede tehnične opreme, kakor

tudi izgradnje cestnega omrežja. Enotno gospodarjenje v okviru območja pomeni nasploh uspelo integracijo tudi glede pocenitve takozvane javne gozdarske službe, pri čemer smo v primerjavi z letom 1964 dosegli znatne prihranke.

2. Smatramo, da je določilo zakona o gozdovih, da je promet z lesom del gospodarjenja z gozdovi, pravilno. Predvsem je ugodna dosedanja ureditev prometa z lesom zaradi zbiranja biološke amortizacije.

Slabosti monopola pri prometu z lesom naj bi odpravili z večjim vplivom kmetov lastnikov gozdov pri odločanju o dohodkih iz zasebnih gozdov ter glede odkupnih cen. Ugodnejše odkupne cene naj bi gozdno gospodarstvo omogočilo z doseganjem čim ugodnejših prodajnih cen pri lesnopredelovalni industriji ter z nadaljnjim racionaliziranjem poslovanja.

3. Večje sodelovanje pri gospodarjenju v podjetju naj se lastnikom gozdov omogoči z večjo številčno udeležbo in z reorganizacijo samoupravnih organov na tak način, da bo svet kmetov lastnikov gozdov razpravljal in sklepal z večjo pravico in odgovornostjo o izkoriščanju, ki ustvarja dohodke in o gozdnogojitvenih delih, ki povzročajo stroške.
4. Lastniki gozdov predlagajo, da bi še vnaprej les za domačo porabo bil oproščen plačila biološke amortizacije. Predpis biološke amortizacije bi bil še dodatno breme za že tako slab materialen položaj kmetijstva. Nasprotno so celo za odpravo davka (občinskega, republiškega, zveznega), ki se odmerja od posekanega lesa.
5. S splošnim pritrdjevanjem je bilo sprejeto stališče izvršnega sveta in drugih forumov glede potrebe osnovanja republiškega sklada za pospeševanje gozdarstva na manj akumulativnih območjih, ki imajo možnost povečati osnovno gozdno proizvodnjo z melioracijo degradiranih gozdov z osnovanjem intenzivnih nasadov iglavcev. V ta sklad naj bi prispeval poleg gozdarskih podjetij tudi republiški proračun.
6. Gozdno gospodarstvo pričakuje, da z morebitnimi spremembami zakona o gozdovih ne bomo samo izboljšali odnosov podjetja do kmetov lastnikov gozdov ter izboljšali materialnega položaja kmetov, temveč da bodo spremembe omogočile tudi hitrejši napredek gozdov na tem območju kot baze za tako pomembni gospodarski panogi kot so mehanična in kemična predelava lesa.

7. Odobril je znesek 4.000,00 din za asfaltiranje prehodnega prostora pred upravno stavbo v Straži.
8. Sindikalni podružnici Kmetijske šole Grm je znižal višino prevoznih stroškov z našim avtobusom za 50 %.
9. Strojepiski tov. Ban Vidi je odobril plačilo stroškov šolanja na dopisni administrativni šoli v Ljubljani.
10. Cekuta Mirku, revirnemu gozdarju GO Novo mesto je odobril prodajo gradbenega zemljišča v Šentjerneju.
11. Konda Jožetu iz Loke pri Črnomlju je odobril prehod do njegove hiše po dvorišču naše stanovanjske hiše.
12. Osnovni šoli "Katje Rupena" Novo mesto je odobril 1.000,00 din kot prispevek za mlečno kuhinjo.
13. Zvezi slepih Novo mesto je odobril 500,00 din.
14. Razpravljal je o prošnji tov. Kopič Franca, referenta za arondacije in kataster, ki prosi, da se mu poveča osebni dohodek in v tej zvezi sprejel sklep, da prošnji ne more ugoditi, ker je njegovo delovno mesto v sorazmerju z ostalimi primerno ovrednoteno.
15. Upravni odbor je zavzel stališče, da se delavkam, zaposlenim predvsem v gozdnogojitvenih delih in drevesnicah, ki so socialno prizadete, ne da odpovedi.
16. Odobril je nakup 4 kom primopredajnikov, ki se uporabljajo za zvezo pri žičnicah.
17. Potrdil je sklep direktorja, s katerim je odobril kot pomoč prebivalcem Banjeluke znesek 5.000,00 din.
18. Odobril je sredstva porabljenjena pri adaptaciji pisarniških prostorov v stanovanje v logarnici Metlika.
19. Prošnji krajevne skupnosti Črnomelj, ki prosi za hlodovino za razrez in pomoč pri obnovi ulic je UO odstopil GO Črnomelj v rešitev.

REZULTATI POSLOVANJA PODJETJA V ČASU od 1/1 do 30/9-1969

V prvih devetih mesecih letošnjega leta smo dosegli 76,6 % s planom postavljene realizacije, kar predstavlja pri enakomerni razdelitvi planskih zadolžitvev na vse leto prekoračitev za 2,1 %. Ta prekoračitev nastaja zaradi dosežene večje realizacije proizvodov (les in eterična olja), saj je ta dosežena z 79,9 % v primerjavi z letnim planom, medtem ko je količinska prodaja lesa v višini 72,7 % planirane. Večja realizacija proizvodov je dosežena zaradi višjih prodajnih cen in delno zaradi doseganja boljše sortimentacije.

Količinski izpad v prodaji lesa je posledica dolge zime v začetku leta in pa pomanjkanja prevoznih in spravilnih sredstev v sezonskih mesecih. Ta izpad se iz meseca v mesec zmanjšuje in pričakujemo, da bo ob koncu leta količinski plan prodaje izvršen.

V primerjavi z letnim planom je v posameznih dejavnostih dosežena naslednja realizacija:

	Plan	Realizacija	Indeks
1. Realizacija proizvodov	25,563.400.-	20,419.531.-	79,9
2. Real.gozdnogojit. del	2,154.458.-	1,102.180.-	51,2
3. Realizacija gradenj	1,115.000.-	640.364.-	57,4
4. Urejanje gozdov s proj.	700.000.-	450.767.-	64,4

Dosežena celotna realizacija tekočega obdobja je večja za 3 % od realizacije primerjalnega obdobja v lanskem letu, medtem ko so skupni tekoči stroški zmanjšani za 2 %.

Zaradi prehoda v sistemu obračunavanja realizacije iz plačane na fakturirano, se pojavljajo v dohodkih in stroških zneski, ki se prenašajo iz preteklega leta, kar pa otežuje primerjavo tekočega poslovanja, zato v tabelarni obliki prikazujemo dosežen dohodek, stroške in dobiček.

IX/1968

IX/1969

Indeks

Dohodki:

1. Realizacija iz pretek. leta	4,259.600,22	3,039.382,75	71
2. Rekoča realiz. proizvodov	19,464.904,74	20,419.531,10	105
3. Ostala realizacija	2,928.745,24	2,544.096,19	87
4. Dohodki od obresti in izredni dohodki	227.377,00	260.571,59	115
Skupni dohodki tekočega leta (2 do 4)	22,621.026,98	23,224.198,88	103
Celotni dohodek (1 do 4)	26,880.627,20	26,263.581,63	98

Stroški:

1. Stroški iz pretekl. leta	3,820.641,20	2,776.522,83	73
2. Odkup lesa	4,283.108,80	4,476.388,75	105
3. Material in storitve	4,538.873,16	4,043.065,99	89
4. Terenski dod. in dnevnice	628.568,90	691.326,35	110
5. Biološka amortizacija	1,344.158,00	1,189.329,20	88
6. Amortizacija osn. sredstev	1,436.754,76	1,580.787,63	110
7. Pogodbene obveznosti	286.773,70	228.314,65	80
8. Zakonske obveznosti	814.132,20	836.276,60	103
9. Oseb. dohodki s prispevki	8,206.706,35	8,318.395,10	101
0. Izredni izdatki	32.089,91	28.583,04	89
	25,391.806,98	24,168.990,14	95
1. Korektura-poveč. zalog	- 40.006,14	- 259.435,70	
Tekoči stroški realiz.	21,531.159,64	21,133.031,61	98
Skupni stroški realiz.	25,351.800,84	23,909.554,44	94

Dobiček 1,528.826,36 2,354.027,19 154

Razdelitev dobička

osebne dohodke	363.578,65	1,071.641,15	
sklade	1,165.247,71	1,282.386,04	110
dohodek	12,350.189,35	12,693.254,97	103
lež skladov	9,44 %	10,10 %	107

Plitveno razmerje dohodka se je v letu 1969 povečalo v korist skladov za 7 %.

Delitev dobička na delež za osebne dohodke in ostanek za sklade je izvršena po pravilniku o delitvi dohodka. Po tem pravilniku izračunan koeficient uspešnosti poslovanja znaša 1,064, kar nam pove, da smo v tem letu poslovali s sredstvi in zaposlenimi za 6,4 % bolje kot lansko leto. S tem koeficientom povečani osebni dohodki v fakturirani realizaciji lanskega leta dajo znesek 10,117.956,73 din, kar je za 1,071.641,15 din več, kot znašajo izplačani osebni dohodki v tekočem letu. Ta znesek predstavlja 11,8 % izplačanih osebnih dohodkov.

Izvoz blaga	IX/1968	IX/1969	Indeks
Konvertibilno področje	2,938.295,15	2,548.732,40	87
Vzhodnoevr. področje	349.844,20	211.842,45	61
Skupaj	3,288.139,35	2,760.574,85	84

Izvoz je v primerjavi z lanskim letom manjši za 16 % in sicer zaradi bistvenega zmanjšanja izvoza železniških pragov in kretnic ter delno drv.

Količinski podatki o prodaji, odkupu in zalogah lesa ter o prodajnih in odkupnih cenah:

	IX/1968	IX/1969	Indeks
Prodani sortimenti	102.025 m ³	100.708 m ³	99
odkupljen les	30.950 m ³	31.474 m ³	102
Zaloge lesa 30. 9.	21.433 m ³	29.402 m ³	137
Popreč.prod.cena za m ³	189,78 din	199,24 din	105
Popr.odk.cena za m ³ (neto)	138,39 din	142,23 din	103

Gospodarjenje z zasebnimi gozdovi v letu 1969

Realizacija proizvodov	7,007.735,25
Odkup lesa, stroški spravila, prevozi in manipulacija	4,784.362,75
Biološka amortizacija	1,189.329,20
Bruto razlika	1,034.043,30

Osebni dohodki in zaposleni

Poprečno število zaposlenih je zmanjšano od 698 delavcev v lanskem letu na 668 delavcev letos ali za 4,3 %.

Poprečni nominalni osebni dohodek, izplačan v devetih mesecih lanskega leta je znašal 871,42 din in je povečan v letošnjem letu za 6,3 % ter znaša 926,11 din. V teh zneskih so upoštevani tudi izplačani osebni dohodki iz dobička za preteklo leto.

Realni osebni dohodki so v letošnjem letu manjši za 4,5 % zaradi dviga življenjskih stroškov za 10,8 %. Glede na dvig življenjskih stroškov je nujno povečati osebne dohodke zaposlenih, to pa bo doseženo z izplačilom iz dobička po obračunu.

Višina osebnih dohodkov je vsekakor odvisna od doseženega rezultata podjetja in posameznih obratov. Ne moremo pričakovati, da bi nam z administrativnim ukrepom kdo povečal osebne dohodke kljub večjim življenjskim stroškom. Zato moramo težiti, da z vestnejšim delom in boljšo organizacijo povečamo produktivnost in zmanjšamo stroške, ker je to edina pot do večjih osebnih dohodkov.

Tone Kraševc

xXx

USPEH POSLOVANJA DELOVNIH ENOT V PRVIH DEVETIH MESECIH

Uspešnost poslovanja posameznih delovnih enot izražamo s koeficienti (primerjamo dva neto produkta, ki smo jih ustvarili v prvih 9 mesecih letošnjega in lanskega leta; neto produkt pa je razlika med celotnim dohodkom in materialnimi stroški).

Koeficient uspešnosti poslovanja za celotno podjetje znaša 1,06, kar pomeni, da smo v prvih devetih mesecih letošnjega leta ustvarili za 6 % večji neto produkt kot v istem obdobju lanskega leta.

Posamezne delovne enote podjetja seveda niso enako dobro gospodarile v primerjavi z istim obdobjem lanskega leta.

Na osnovi priložene tabele koeficientov uspešnosti poslovanja delovnih enot lahko zaključimo, da so od "produktivnih" delovnih enot z dobrim uspehom gospodarili pri gozdnem obratu Trebnje, Straža, gradbenem obratu in skladišču Straža. Če poskušamo analizirati uspeh omenjenih delovnih enot, potem moramo od

važnejših faktorjev, ki vplivajo na rezultat poslovanja, omeniti sledeče. Pri gozdnem obratu Trebnje so povečali odkup gozdnih sortimentov za 14 % in s tem tudi prodajo. Na gozdnem obratu Straža so povečali sečnjo za 11 %, odkup za 14 % in s tem tudi prodajo (na drugi strani so povečali tudi število zaposlenih). Na gradbenem obratu so zmanjšali število zaposlenih od 43 na 37 in ustvarili z manjšim številom zaposlenih skoraj enak celotni dohodek kot v letu 1968, vendar z nekoliko večjimi vloženi sredstvi. Na skladišču Straža so povečali odpremo blaga za 5 %.

Samo nekoliko slabši rezultat so dosegli pri gozdnem obratu Novo mesto, medtem ko pri gozdnem obratu Črmošnjice, Črnomelj in Podturn zasledimo že večje odstopanje. Če poskušamo analizirati slabši uspeh omenjenih delovnih enot, potem moramo od važnejših faktorjev, ki vplivajo na rezultat poslovanja, omeniti sledeče. Pri gozdnem obratu Črmošnjice so zakasnili v sečnji in proizvedli za 15 % manj gozdnih sortimentov in s tem zmanjšali tudi prodajo (celotni dohodek - realizacija je manjša za 40 milj. ali za 14 %). Na gozdnem obratu Črnomelj so zmanjšali odkup gozdnih sortimentov za 16 %, na drugi strani pa so zelo povečali stroške odkupa. Če bi se pri omenjenem obratu malo bolj angažirali pri odkupu gozdnih sortimentov, bi izračunani koeficient, oziroma uspeh poslovanja bil v primerjavi z lanskim obdobjem zadovoljiv. Na gozdnem obratu Podturn moramo omeniti predvsem ogromne zaloge in to ne na kamionski cesti, ampak v gozdu (6.500 m³). S tem so močno zmanjšali prodajo gozdnih sortimentov. Na gozdnem obratu Novo mesto je uspeh zadovoljiv, če izvzamemo odkup gozdnih sortimentov, ki je manjši za 11 %.

Koeficienti uspešnosti poslovanja delovnih enot so naslednji:

	za prvih 9 mes. 1969	za prvih 6 mes. 1969	za prvih 9 mes. 1968
GO Novo mesto	0,997	1,093	1,132
GO Straža	1,087	1,340	1,220
GO Podturn	0,896	0,772	1,438
GO Črmošnjice	0,887	0,752	1,198
GO Črnomelj	0,882	0,569	1,459
GO Trebnje	1,157	1,242	1,000
Skladišče Straža	1,019	0,986	0,903
Gradbeni obrat	1,055	1,285	1,181
Obrat za gozd.načrt.	1,214	0,942	0,711
Uprava	1,059	0,898	1,245

Janez Rustja

ZAPISKI Z EKSKURZIJE GOZDARJEV GO ČRNOMELJ

Društvo inženirjev in tehnikov gozdarstva - sekcija Črnomelj, je v preteklih letih organiziralo več ekskurzij. Tako smo bili v Bosni, Varždinu, Čehoslovaški in še v naši ožji domovini. V zadnjih letih pa je v blagajni nastopila močna suša in so bile vsakoletne ekskurzije le pobožna želja, ki pa je bila večkrat izražena na strokovnih kolegijih našega obrata. Z namenom, da bi staro prakso oživelili, smo sklenili, da bomo organizirali ekskurzijo v okviru obrata in sami v ta namen zbrali potrebna sredstva. Tako smo namesto strokovnega kolegija na obratu za člane DIT dvakrat organizirali pogozdovanje. Ob malici med delom smo se pogovorili o tekoči proizvodni problematiki. Tako je imelo naše delo trojno korist. Zaslužili smo potrebna finančna sredstva za ekskurzijo, delno rešili problem delovne sile pri pogozdovanju in praktično ugotavljali normative pri sajenju v jamice, izvrtane z motornim svedrom znamke "Gribor". Ugotovili smo, da je bila v jamicah zemlja sveža kljub suši. Pri vrtanju jamic z Griborjem ostane namreč vsa zemlja v jamici ter obdrži prvotno vlago, medtem ko pri ročnem kopanju zemljo razgrnemo ob jamici tako, da se izsuši zemlja in jamica. Prav v času take suše kot je bila jesenska pa to pri kopanju jamic, oziroma pogozdovanju ogromno pomeni. Čeprav nimamo večje fizične kondicije smo v sedmih urah posadili več kot 300 sadik na osebo. Ugotovili smo, da je normativ 400 sadik na osem ur mogoče prekoračiti v normalnih delovnih pogojih.

No, vrnimo se k temi! Dogovorili smo se, da obiščemo gozdni obrat Idrija, ki je znan po strokovni negi bukovih sestojev, katerih imamo veliko tudi na našem obratu. Po predhodnem dogovoru z gozdarji iz Idrije smo 27. oktobra odrinili z dvema kombijema. Zbralo se nas je 15. Žal, se vsi zaradi nepredvidenih zadržkov ekskurzije niso mogli udeležiti.

V Idriji nas je sprejel šef obrata, ki nas je tudi spremljal pri ogledu objektov na terenu. Odpeljali smo se ob Idrijci ter se ustavili pri Divjem jezeru. Tu nam je šef obrata povedal osnovne podatke o gozdnem obratu Idrija I. Imajo namreč obrat I - za družbene gozdove in obrat II za zasebne gozdove. Obrat I obsega 7135 ha družbenih gozdov, od tega 5900 ha gospodarskih, medtem ko so ostali varovalni gozdovi. Etat znaša 28.000 m³ (18.000 m³ listavcev in 10.000 iglavcev) poprečna lesna zaloga pa 175 m³/ha (125 m³ listavcev in 50 m³ iglavcev).

Prvi ureditveni elaborati so stari že nad 200 let. Obrat ima 90 km lastnih cest, katere pa oskrbujejo samo štiri cestarji. Poleg cestarjev imajo namreč dva Unimoga s priključki, ki nosita glavno breme vzdrževanja cest pozimi in poleti. Delovna ura Unimoga jih stane 12.600 S-din. Vendar lahko rečemo, da so ceste kljub velikim vzponom vzorno vzdrževane. Na 1 ha gospodarskega gozda imajo 15 m cest, vendar zaradi terenskih prilik več uporabljajo žičnice, tako, da z gradnjo cest več ne nadaljujejo.

Za prevoz lesa nimajo lastnega prevoznega parka, ampak jim ves prevoz opravi podjetje Avtoprevoz Tolmin. Na relaciji 10 do 20 km plačajo 103 din/tkm (pri nas okrog 80 din), nad 60 km razdalje pa samo 47 din/tkm. Z žičnicami spravijo okrog 18.000 m³ sortimentov, ostalo pa s konji. Za iznos imajo normative v katerih upoštevajo naklon, razdaljo in težo drv (suha - sveža). Poprečni stroški iznosa znašajo okrog 1.450 S din/prm (približno enako kot pri nas), stroški spravila tehnike s konji pa okrog 2.500 S din/m³. Drva večinoma prodajajo v Italijo po 17.750 S din/tona fco kamionska cesta, kar je razmeroma zelo ugodna cena.

Pot smo nadaljevali do sotočja Idrijce in Belce. Tu pripravljajo kopališče. Videli smo razne betonske in kamnite ograde z žično mrežo. Zanimiv je most, ki leži na jezu in preko katerega teče voda. V gaju ob vodi je postavljena brunarica v kateri je bufet. Objekt je prav primeren okolju. V brunarici je po stenah obešeno oglarsko orodje. Tudi streha brunarice, ki je pokrita z eternitom je prekrita še s smrekovim lubjem. V kanjonu Belce smo se po cesti dvigali proti Puterhu. Med potjo smo se ustavili pri vlečnici. Največji problem pri spravlilu so rampe. Cesta je namreč vsekana v strmino ter les, ki prihaja z vlečnico, nimajo kam uskladiščiti in ga morajo sproti odvažati. Celu za obračanje kamionov ni prostora.

Zanimivost, ki je pri nas verjetno edinstvena so Puterhove klavže. Hudournik Belca, ki teče dejansko po kanjonu zapira pregrada zgrajena v 18. stoletju in izgleda kot nekakšna trdnjava. V notranjosti pregrade so stopnice in hodniki. Pregrada je imela veliko zapornico, ki so jo zapirali, tako, da se je nad pregrado nabirala večja količina vode. Les potreben za obratovanje rudnika so na roke spravljali pod pregrado v strugo hudournika. Ko je bila zbrana potrebna količina vode in seveda lesa, so zapornico odprli. Ogromna vodna sila je zgrabila lesno maso in jo odnesla proti Idriji, kjer

so jo iz že umirjene vode spravljali na suho. Pod pregrado je sedaj zgrajena majhna turbina, ki daje električni tok višje ležeči logarnici in delavskemu naselju. V bližini logarnice Krekoušče smo si ogledali bukov sestoj negovan od mlaja. Negujejo ga vsakih 6 - 7 let. Za čiščenje porabijo 6 - 7 dnin po ha. Sestoj, ki smo si ga ogledali ima 600 - 700 m³/ha lesne zaloge. Drevje je polnolesno in ima veje samo na vrhu, podobno kot smrekovi sestoji na Rogu. Bukev je tu v optimumu. Apnenčasta podlaga in klima ji odgovarjata tako, da ob strokovni negi daje tako visok količinski in vrednostni prirastek. Ogledali smo si sestoj, ki daje letno 100.000 S din donosa po ha. Bukev je v ekspanziji ter prodira v jelove sestoj tako, da imajo velik problem s pomlajevanjem jelke. Ob priliki, ko je hodil po opisanih bukovih sestojih prof. Leibundgut iz Švice je rekel, da bi gozdar, ki bo v teh sestojih odkazoval, moral še plačati, ker mu je omogočeno delo v tako vzgojenih kulturah.

Problem, ki gozdarjem povzroča sive lase pa so naravne katastrofe. V razmeroma kratkem razdobju leta 1953 in leta 1968 (16.11.), je žled povzročil ogromno škodo. Na področju Srednjega vrha je lanskega novembra žled porušil preko 25.000 m³ bukovih mladih sestojev. Pogled na porušene sestoj je tak kot bi padale atomske bombe. Podrtijo že vse leto pospravljajo, površino pa bodo pogozdili. Pri izdelavi podrtic smo videli, da imajo v primerjavi z nami precej visoke norme. Pri redni sečnji bukovine - tehnike imajo poprečno normo 5,60 m³/dan, pri drveh pa 4.80 prm/dan. Urna osnova sekača je 420 S din in 800 S din terenskega dodatka na dan. Deževne, odnosno snežne dni plačujejo pozimi 70 % osnove, poleti pa 35 % osnove. Nadomestilo delavcem za vožnjo na delo plačujejo nad 3 km 300 - 400 S din na dan. Zanimivo pa je, da osebne dohodke vsako leto dvignejo in to vnesejo že v cenike del v začetku leta. Šef obrata je povedal, da razpravljajo o tem, naj bi urna postavka delavcev prihodnje leto znašala okrog 600 S din.

Na bukovem vrhu, ki je na višini okrog 1000 m, smo uživali ob lepem razgledu na Triglav in okolico. Pod nami je bilo Vojsko, za njim pa Banjska planota.

Na Hudem polju smo si ogledali granitni spomenik, ki stoji na treh traverzah. V bližini spomenika je med vojno delovala bolnica Pavla.

Malo naprej smo si v kraju Smrekova draga ogledali zanimiv naravni pojav. V večji globeli pod cesto leži obdan od bukovih gozdov smrekov sestoje, površine približno 8 ha. V sredi tega sestoja pa je na dnu globeli približno 3 ha ruševja. Sama globel je namreč tako močno mrazišče, da uspeva le ruševje, ki ga vidimo sicer le nad gozdno mejo. Pozimi pade temperatura tudi do -40°C . Ta sestoj spada že pod gozdni obrat Predmeja.

V okolici smo si ogledali še dve žičnici.

Še nekaj podatkov o obratu Idrija.

Letno pogozdi okrog 40.000 kom sadik - predvsem smreke ter manjše količine duglazije in macesna.

Na obratu (7.135 ha) so poleg šefa obrata zaposlena še dva revirna gozdarja, osem logarjev ter dva manipulanta. Poprečna plača za leto 1968 je znašala 87.000 S din.

Pot smo nadaljevali skozi gozdove na Lokve, kjer je smučarski center Primorske. Večje število raznih vlečnic, smučarska šola, novogradnje itd. dokazujejo, da so Lokve pozimi polno zasedene. Zrak je bil proti večeru meglen, sicer je od tam krasen razgled proti Trstu.

Kosilo in večerja obenem sta nam v Lokvah zelo teknila, ker je po trebuih že krepko krulilo. Tu smo se tudi poslovili od našega spremljevalca iz Idrije in ga povabili k nam v Belo krajino, da pokažemo njihovim gozdarjem posebnosti, ki so značilne za gospodarjenje pri nas.

Prenočili smo v Gorici, kjer nas je zatekla noč in menjali smo prvotni načrt, da gremo po dolini Soče preko Predila in Trbiža nazaj.

Drugi dan smo se namreč odpeljali preko Gorice in Vidma proti Trbižu. Čas nam ni dopuščal, da bi si ogledali Doberdob, grobišče iz prve svetovne vojne. Poleg ogleda Gorice in Vidma ter krajev ob cesti, smo imeli priliko na italijanski strani videti urejevanje hudournikov kar je pritegnilo zaradi načina izvedbe del pozornost vseh nas. Med potjo in v Trbižu smo se ustavili. Ker je zima pred durmi in pa seveda, ker so doma boljše polovice pričakovale malo pozornosti, je prišla do izraza tudi trgovska žilica. No seveda so bile to le bundice in kaka bluza tako, da tudi carinikom nismo bili sumljivi. Preko Planice smo se vračali po kranjski dolini ter imeli do Jesenic možnost opazovati planine v večernem sijaju.

Zaključek:

Pri ogledu gospodarjenja na gozdnem obratu Idrija nekatere izkušnje lahko prenesemo tudi na naše področje.

Seznaniли smo se z navadami in življenjem gozdnih delavcev na področju, ki je po višini podobno našemu, vendar po terenu težje. Ogledali smo si kraje, ki jih doslej nismo poznali in si razširili obzorje v zemljepisnem in zgodovinskem znanju. Združili smo koristno s prijetnim ter sklenili, da v prihodnje ponovno organiziramo podobne ekskurzije.

Tone Fabjan

xXx

PREDSTAVLJAM VAM NAŠO DESTILARNO ETERIČNIH OLJ

V Obrhu pri Podturnu, na desnem bregu izvira istoimenskega potoka, stojita dve z lesenim mostičkom med seboj povezani stavbi. Eno poslopje je leseno, drugo višje pa ima lesen le zgornji del. To je obrat za destilacijo in pridobivanje eteričnih olj. Zaradi večjega kovinskega dimnika, mu domačini pravijo "tovarna". V prvi stavbi gledano od poti, ki vodi k destilarni je skladišče igličevja, v drugi pa sama destilarna. Obrat dela z manjšimi nesezonskimi prekinitvami (ker ni iglic), že od leta 1951. Tega leta je bilo poslopje tudi zgrajeno. Dela pri izgradnji tega objekta in tehnologijo postopka v prvih dneh obratovanja je vodil ing. Butara Dušan. Prvi kurjač je bil tov. Osana Ignac iz Dol. Toplic. Knjigovodske posle v zvezi z nakupom igličevja, obračunom zaposlenih delavcev in prodajo pa je opravljal tov. Smrke Julij.

Kot surovina za eterično olje se uporabljajo iglice smreke in jelke, kadar pa je semensko leto jelke, pa tudi storži. Vse to se odkupuje od zasebnikov, ki igličevje naklestijo v svojih ali pa družbenih gozdovih, kjer se je pač izvajala sečnja. Prejšnja leta so večino nakleščениh iglic pripeljali prodajalci sami z vozovi. Letos pa prevoz opravljamo že skoraj sami kot uslugo z našim traktorjem. Sedaj so odkupne cene za jelko 0,10 din, za smreko 0,05 din, jelove storže pa 0,30 din za kilogram. V primeru, da prevoz opravimo z našim traktorjem, računamo in odbijemo pri kg 0,02 din. Cena za

prevoz je ista ne glede na razdaljo. Na ta način stimuliramo dobavitelje od daleč.

V letu 1968 smo na primer "nakuhali" kot pravimo, 1517 kg olja. Od tega 1264 kg jelkega, 27 kg smrekega in 266 kg storževega olja (oleum templini). Za to smo porabili 434.911 kg jelkinih, 18.270 kg smrekinih iglic ter 21.193 kg storžev jelke. Vendar to ni edina proizvodnja s katero se ta obrat ukvarja. Tako so pred leti destilirali tudi Mentho, (katero so sami gojili), redno pa destiliramo in prodajamo tudi vodo za polnjenje avtomobilskih akumulatorjev. Pred leti smo destilirali celo brinjeve jagode. Zaradi zanimive postranske prigode, bom to destilacijo podrobneje opisal.

Tovarni zdravil "Krka" se je pokvarilo (splesnilo) 13 ton brinovitih jagod, katere so zato pripeljali k nam. Jagode smo na posebnem mlinu zmleli, tako, da so počile in nato po standardnem postopku izločili brinovo olje. Odpadke pa je s kamionom odvažala tovarna "Dana" za nadaljnjo predelavo. Vsega pa niso odpeljali in je nekaj časa ležal manjši kup tudi pred destilarno.

Pa se je ne vem že točno v čigavi glavi, porodila ideja, da bi tudi sami poizkusili, če bi se dalo iz teh ostankov dobiti še kaj brinove "kačje sline". Vodja destilarne tov. Markovič Franc-Murenček, je preskrbel veliko kad, v sindikalni režiji in na lastne stroške smo kupili sladkor in kvas, ga dodali namočenemu brinju in počakali. Uspeh je bil presenetljiv in kar na hitro naj povem, da smo nato nakuhali, ko je bilo vretje končano, 30 l odličnega brinjevca. Tudi pleterski patri nimajo boljšega. Ko so bili vsi sodelujoči (od tistega, ki je posodil kad, kotel za žganjekuho in žganjekuci sami) izplačani v naturalijah, nam je ostalo še 10 l za reprezentančne namene in potrebe sindikata. Dragoceno tekočino smo spravili v poseben balon in ga prepustili v varstvo destilarni.

Neko dopoldne pa priteče k meni v pisarno kot iz uma vodja destilarne. "Tovariš upravitelj ... tovariš upravitelj", je hitel in lovil sapo. Bil sem prepričan, da je šla destilarna v zrak. "Tovariš upravitelj, ... brinovca ni ... odpeljali so ga". Končno je le povedal, da je moral nekdo vzeti brinjevec. Ker je nekaj ur pred tem oddajal podjetju "Gorjanci" destilirano vodo je verjetno ravno od teh kdo pomotoma vzel naš brinjevec. Voda je bila namreč uskladiščena

v istem prostoru kot brinjevec. Nosila pa sta vodo ven poleg našega vodje še dva in jo prelivala v svoje, večje posode na avtomobilu. Takoj sem zavrtel telefon, referent Lukšič pa je pohitel z avtom v Stražo. Seveda je bil tam prej, kot sem jaz dobil zvezo. K sreči vode še niso porabili in je bila tako preprečena še večja škoda. Čudno se jim je le zdelo kako da je v eni posodi voda tako bela. Seveda smo to "belo vodo", naš močno preredčeni brinjevec vzeli nazaj.

Zopet so možje potrpežljivo kuhali in dobili nazaj 8 l tekočine. Bila pa je precej motna. Še enkrat so postopek ponovili, toda motnost ni izginila. Šele ko smo tekočino prefiltrirali skozi papirnati filter se je končno pojavil isti stari, čisti brinjevec. Bilo pa ga je le še 6 l. Naš uspeh z brinjevcem se je hitro razširil po dolini. Čez noč je izpred destilarne izginilo še preostalo brinje. Celo tisto, močno pomešano z iglicami. Kakšno brinjevo žganje so sosedje nakuhali, pa ne vem.

Gotovo katerega izmed bralcev zanima proizvodni proces v naši destilarni. Naj ga na kratko opišem! V eni izmeni delata dve delavki in kurjač, ki je obenem tudi vodja destilarne. Iz skladišča pripeljejo iglice in tanjše vejice z vozičkom preko mostička, ki povezuje obe stavbi do sekalnega stroja (prirejene slamoreznice), ki ima puhalnik. Skladišče je na vzpetini tako, da je nje^{gov} pod v isti višini kot strop destilarne, oziroma pod, kjer je sekalni stroj. Tu drobne vejice razrežejo in puhalnik jih meče v posebni prostor, ki ima na podu tri lopute. Le-te so točno nad odprtini kotlov. Skozi te odprtine polnijo tri kotle in jih po napolnitvi neprodušno zaprejo. V kotle je speljana para po ceveh iz parnega kotla, kateri se nahaja v posebnem sosednjem prostoru. Vodna para izloči eterično olje. Hlapi vode in olja se nato vodijo preko preproste hladilne naprave (v obliki zavitih cevi hlajenih z vodo) in kondenzirajo. Kondenzat se lovi v steklene posode posebne oblike. Olje, še zelo umazano se nabira, ker je lažje zgoraj, voda pa pri nižji odprtini sproti odteka. Vedno priteče približno toliko kondenzata, kolikor spodaj odteče vode.

Tako pridobljeno olje je črno od umazanije, zato ga je potrebno prefiltrirati skozi papirnati filter. Tako se dobi zlatorumeno in močno dišeče olje, ki pa je običajno še motno zaradi drobno razpršenih vodnih kapljic. Te se odstranijo po dodatku sode Na_2SO_4 (natrium sulfuricum), ki veže nase kapljice in se voda pojavi na dnu posode.

V zvezi s to soljo mi je nekdanji kurjač in vodja destilarnne tov. Pršina Ignac povedal zanimivo zgodbo. Posredujem jo tudi vam. Pred leti so vsakokrat pred prodajo olja poklicali iz Zagreba nekega magistra, ki je odstranil iz olja te vodne kapljice. Kaj je dajal v olje ni takrat nihše še od naših vedel. Magister je bil seveda za to dobro plačan in je postopek držal v strogi tajnosti. Najrajši je delal sam in je zato stvar izgledala zelo zapletena. Nekoč pa je po nesreči raztresel nekaj tega skrivnostnega praška. Tov. Pršina je to slučajno videl in takoj drugi dan odnesel to, kar je postrgal z mize v analizo. Ugotovili so, da je to Na_2SO_4 . No od takrat tega magistra niso več klicali.

Postopek destilacije traja 8 ur, s tem da narežejo igličevje vedno za en dan naprej. Po končani destilaciji kotlom odstranijo pokrove in jih zapeljejo po tračnicah skozi vrata na prosto, kjer jih stresejo. Pogodbeni voznik nato te odpadke odpelje na prostor določen za odlaganje. Precej teh prekuhanih iglic pa porabijo kmetje za nastilj.

Največji izplen pri kuhanju da jelka in sicer po kotlu od 2.5 - 3.- kg. Smreka da po kotlu le en kg. Torej je dnevna proizvodnja ene izmene 7.5 - 9.- kg jelkinega oziroma 3.- kg smrekovega olja. V posamezni kotel gre običajno 700 kg iglic jelke ali 600 kg smreke, ker so te iglice trše. V zimskih mesecih je izplen manjši, ker so iglice mokre ali celo zmrznjene. Največ se nakuha kadar so malo uležane. Če so pa vnete pa se dobi pri jelki tudi komaj 2.- kg po kotlu. Količinsko pa dajo največ olja jelovi storži, katere najprej sesekajo in nato še zmeljejo v mlinu. En kotel je dal tudi do 8 kg olja (oleum templini).

Sedaj, razen nekaj dni v času največjega dovoza, obratuje destilarna le z eno izmeno. Lep čas pa destilarna zaradi pomanjkanja surovine že stoji. Nekoč pa temu ni bilo tako. Revirni gozdar Puhan Alojz st. pripoveduje, da je svoje dni na skladišču visela posebna tabla na katero je pisal razpored kdaj lahko kdo pripelje iglice. Dovoz je bil namreč tako velik, da je bilo skladišče iglic natrpano do strehe. Da se ne bi igličevje vžgalo, so morali delati v njem rove za zračenje. Destilarna je delala tri izmene, to je neprekinjeno noč in dan. Po pripovedovanju Smrke Julija, ki je bil v prvih letih zadolžen tudi za obratovanje destilarne, so se resno ukvarjali z mislijo, da bi obrat razširili in rekonstruirali. Nabavljen je bil že drugi horizontalni parni kotel. Do realizacije tega pa ni prišlo, ker je kmalu nato odkup iglic močno padel in ker so se ljudje zaposlili v Novolesu. Tako jim ta vir dohodka ni bil več potreben. Kotel

je propadal na prostem pod provizoričnim nadstreškom do letos. Šel je v "Dinos" za staro železo, ker ga drugače nihče ni hotel kupiti.

Naj bo proizvodna cena poslovna skrivnost in bi vam povedal le prodajne cene vseh olj. Tako dobimo danes za 1 kg jelkinega olja 100 - 120 din, smrekovo pa je le za 10 din dražje, čeprav je izplen pri kuhanju enake količine iglic trikrat manjši. Zato destilacijo smrekovih iglic opuščamo. Storžev olje smo prodajali po 60 din za kg. Cena brinovega olja pa nam ni znana, ker smo ga kuhali le kot uslugo "Krki".

Na splošno le malokdo ve, koliko eterično olje stane. Nekoč je prišel k meni v pisarno neki gozdarski inženir zaradi dogovora o dobavi odpadnih iglic za drevesnico. Mimogrede me je prosil če bi dobil tudi nekaj olja za odišavljenje osebnega avtomobila. Bil sem pripravljen mu ga dati zastonj, le stekleničke slučajno ni bilo. Rekel sem mu zato naj malo počaka, da bo šel skladiščnik po stekleničke v lekarno. Takrat pa je segel z roko na omaro po pollitersko steklenico z besedami: "Evo steklenice". Seveda sem mu nato lepo pojasnil koliko tako olje stane.

Omenil bi v kakšne namene še uporabljamo prostore destilarne. Kadar je semensko leto smreke, takrat v prostorih destilarne, kjer je zelo toplo, sušimo storže. V istih prostorih teče tudi postopek za pridobivanje semen. V primeru, da istočasno tudi kuhamo olje, porabimo prazne storže kar za kurjavo.

Leta 1967 pa teh storžev nismo sežigali, ampak prodali drevesnici "Mengeš" za izvoz kot okrasne storže. Seveda so morale delavke pri stresanju češarkov paziti, da niso poškodovale lusk.

Naše olje gre večinoma v izvoz in to preko zagrebških izvoznih podjetij "Kemikalija" in "Chromos". Čedalje večji potrošnik pa je tudi tovarna zdravil "Krka" iz Novega mesta.

Kaj so pravzaprav eterična olja? To so ostrodišeča, hlapna olja, ki na zraku izhlape brez ostanka. Uporabljajo se kot izhodiščna surovina v parfumeriji, kozmetiki in zdravilstvu. Med drugim uporabljajo olje za razne kopeli in osvežitev zraka v dvoranah.

ing. Slavko Klančičar

RAZPRAVA O GOSPODARJENJU Z ZASEBNIMI GOZDOVI

Dne 22. oktobra je bil v Novem mestu sestanek poslancev vseh dolenjskih občin. Sestanka sta se med drugimi udeležila tudi dr. France Hočevar in Viktor Avbelj. Program je bil obširen, saj so informaciji o proračunu za leto 1970, ki jo je podal dr. Hočevar, sledile še razprave o načrtovanju regionalnega razvoja ter o kmetijstvu in gozdarstvu.

Sklicatelji sestanka so poslancem predhodno posredovali povzetek članka iz prejšnje številke Dolenjskega gozdarja o razmerah pri gospodarjenju z zasebnimi gozdovi in naša stališča o tem vprašanju.

Kot zastopnik gozdnega gospodarstva Novo mesto sem povedal naslednje:

Moj uvod v razpravo o gospodarjenju z zasebnimi gozdovi bo kratek, ker ste o stvari gotovo dobro poučeni. Najpogostejši očitki dosedanjemu gospodarjenju so:

Gozdna gospodarstva imajo monopol nad prometom z lesom.

Odkupne cene za les so prenizke.

Kmetje imajo v podjetju premalo samoupravnih pravic, in celo tu in tam trditev, da kmet ni več lastnik gozda.

Zadnjo trditev je lahko ovreči, ker

1/ kmet lahko gozd proda

2/ za lastno porabo lahko dobi neomejeno količino lesa brez vsake dajatve.

Prve tri trditve bolj ali manj drže, vendar jih gozdarji pojasnjujemo tako:

1. "Monopol" na najenostavnejši način omogoča financiranje gozdnogojitvenih del ter izgradnjo gozdnih cest. Dokler je to edini vir, bomo težko našli drugačno rešitev, čeprav bi bilo zaželeno, da bi tudi pri nas tako kot v mnogih drugih deželah vsaj delno prevzel to vlogo proračun.

2. Razumljive so želje po povečanju odkupnih cen. Cene že povečujemo, sredstva za povečanje pa dosegamo z boljšo organizacijo poslovanja, s pocenitvijo režijskih stroškov, kar smo v letih 1964 - 1969 v precejšnji meri uspešili, saj smo z zmanjšanjem števila osebja letno prihranili 148.000.000 S din ter s povečanjem prodajnih cen, ki so dosedaj še pod srednjeevropskimi cenami.

Pri tem poudarjamo, da bo razlika med prodajno in odkupno ceno še vedno nujna.

3. V opravičilo slabostim v samoupravljanju naj povem, da je leto mlajše kot je delavsko samoupravljanje in da šele pridobivamo izkušnje.

Treba bo povečati število kmetov upravljalcev in formirati dva enakopravna sveta, svet delavcev in svet kmetov, od katerih naj vsak razpravlja in odloča v okviru svojih kompetenc. Poudaril pa bi, da je uspešnost samoupravljanja predvsem odvisna od sposobnosti in zavzetosti članov teh organov in ni prav, če za vse neuspehe krivimo nekoga tretjega.

V razpravi o gospodarjenju z zasebnimi gozdovi večinoma govorimo o Sloveniji - o slovenskih poprečjih - vendar bi bilo prav, da bi slišali več o razmerah na Dolenjskem, ker so te težje, slabše, zaskrbljujoče. O tem nam govorijo podatki o zalogah, ki znašajo v zasebnem sektorju 128 m³ na ha z 20 % udeležbo iglavcev, dočim je zaloga v družbenih gozdovih 201 m³ na ha s 40 % iglavcev. Prirastek v zasebnih gozdovih je 3,4 m³ na ha, v družbenih pa 4,8 m³ na ha. Čeprav ne moremo zanikati, da so vprašanja odnosov med podjetjem in kmeti zelo pomembna pa se nam vseeno zdi, da ob razpravi, ki naj bi imela za posledico morebitne spremembe zakona o gozdovih, premalo govorimo o gozdarstvu in gozdovih ter o njihovem pomenu zaradi posrednih in neposrednih koristi, o stanju teh gozdov in o možnostih za izboljšanje gozdov. Mislimo na povečanje gozdnih fondov: zalog, prirastkov, etatov in na povečanje deleža iglavcev. V poprečju ima Slovenija dokaj bogate gozdove, toda to ne velja za Dolenjsko. Tu imamo nizke zaloge, a odlična rastišča, ki bi nam lahko mnogo več dajala, kot nam dajejo sedaj.

Gozdarji na Dolenjskem smo se z veliko vnemo lotili obnove. Naredili smo načrte za melioracijo grmišč in degradiranih

gozdov, osnovali smo drevesnice, pridobili kvalificiran kader in tudi začeli z obširnim pogozdovanjem. Samo gozdno gospodarstvo Novo mesto je v preteklih petih letih (1964-1968) osnovalo preko 1.700 ha nasadov iglavcev. V okviru tega samo 1966 590 ha. Sedaj zaradi pomanjkanja denarja zmanjšujemo obseg pogozdovanj.

Sprašujemo se, ali ima poleg gozdarjev še kdo interes, da Dolenjska, kar pomeni tudi Slovenija, izboljša gozdove? Od kod sredstva v ta namen, kje je solidarnost za obnovo naših gozdov, kot smo bili solidarni, ko so dolenjski gozdovi dali ogromno za obnovo domovine? Nihče ne more zanikati, da so med območji velike razlike v gospodarski moči. Potrebe po obnovi so največje tam, kjer je najmanj razpoložljivih sredstev. Zato podpiramo stališče Izvršnega sveta o ustanovitvi sklada za financiranje gozdno melioracijskih del v pasivnejših področjih.

Dejstvo je, da organizacija gozdarstva od leta 1964 naprej, to je združitev gospodarjenja z zasebnimi in družbenimi gozdovi pomeni integracijo, ki ima za posledico znižanje režijskih stroškov, združenje kapitala, ki omogoča večje investicije v nasade, mehanizacijo ter kompleksno izgradnjo cestnega omrežja upošteva pri tem oba sektorja. Zato podpiramo stališče Izvršnega sveta o enotnem gospodarjenju v enem podjetju v okviru območja.

Glede prometa z lesom smatramo, da je prav zaradi finansiranja gozdnogojitvenih del primerno urejen. V kolikor bi spremenili predpise o prometu, potem je potrebno, pravočasno izdelati temeljit načrt o bodočem zbiranju denarja za financiranje gozdnogojitvenih del.

V zadnjem času smo skupaj s Socialistično zvezo organizirali sestanke z lastniki gozdov. Mnenja glede prometa z lesom so bila na teh sestankih deljena. Nekateri so bili za to, da ostane promet organiziran kot doslej, s tem da gozdno gospodarstvo poizkuša dobiti za les najboljše kupce in kmetom poviša odkupne cene, drugi pa so zagovarjali sproščen promet z lesom. Vsi kmetje so se zavzemali za še večjo podporo gozdnega gospodarstva pri gradnji cest in gozdnih potov, vsi so smatrali za potrebno, da se v republiki osnuje fond za melioracijo gozdov v pasivnih področjih ter za močnejšo udeležbo kmetov v samoupravnih organih gozdnega gospodarstva. Predlog gozdnega gospodarstva, da naj bi predpisali biološko amortizacijo tudi od lesa za domačo porabo so kmetje odločno odklonili.

Naj kratko sklenem, kaj gozdarji od vas, ki nas zastopate v republiški skupščini pričakujemo!

Pričakujemo, da boste zastopali že nakazana stališča republiškega Izvršnega sveta tako, da z morebitnimi spremembami zakona o gozdovih ne bomo izboljšali samo odnosov med gozdnimi posestniki in gozdnim gospodarstvom, temveč omogočili tudi hitrejši napredek gozdov na tem območju in s tem okrepili bazo za tako pomembni gospodarski panogi kot sta mehanična in kemična predelava lesa.

ing. Janez Penca

xXx

A L I V E S T E

- da dela pri gozdnem gospodarstvu 670 delavcev. Od tega je 20 gozdarskih inženirjev, 46 gozdarskih tehnikov, 36 revirnih gozdarjev z enoletno šolo, 47 jih dela v knjigovodstvu in administraciji, 204 gozdni delaci sekači, 54 nakladalcev lesa, 36 šoferjev in 171 delavcev, ki delajo pri gozdnogojitvenih in ostalih pomožnih delih na cesti. Med temi so tudi vsi sezonski delavci,
- da so v prvih sedmih mesecih letošnjega leta delavci gozdnega gospodarstva prejeli naslednji poprečni osebni dohodek:

62 delavcev	od	500 - 600 din
107 "		600 - 700 din
86 "		700 - 800 din
83 "		800 - 900 din
60 "		900 - 1000 din
56 "		1100 - 1200 din
45 "		1200 - 1300 din
30 "		1300 - 1400 din
12 "		1400 - 1500 din
8 "		1500 - 1600 din
8 "		1600 - 1700 din
5 "		1700 - 1800 din
5 "		1800 - 1900 din
7 "		1900 - 2000 din
2 "		2000 - 2100 din
1 "		2300 - 2400 din

- da so poprečni stroški za en m³ posekanega, spravljenege in prevoženega lesa za razdobje januar-september naslednji:

	GO N.m.	Straža	Podturn	Črmoš.	Črnomelj	Trebnje
<u>posek</u>						
igl.	23,63	21,77	12,39	13,37	11,51	23,46
list.	14,03	13,04	12,62	12,94	15,75	14,93
<u>spravilo</u>						
igl.	20,59	19,08	16,77	25,68	24,98	25,87
list.	26,54	19,04	20,80	32,21	25,94	21,94
<u>Prevoz</u>						
igl.	12,84	13,34	13,03	17,54	26,70	21,39
list.	29,52	17,12	10,95	21,53	25,05	16,94

- da je komisija za usklajevanje splošnih aktov že izdelala osnutek novega statuta podjetja in predlog osnutka pravilnika o uporabi denarnih sredstev in stvari skupne porabe.

Statut in pravilnik bosta dana v razpravo okrog 15. decembra. Predvidevamo, da bo delavski svet sklepal o navedenih aktih okrog 5. januarja 1970.

Franc Markovič

xXx

NAŠA HOJA NA TRIGLAV

Naloga vsakega poštenega Slovenca je, da vsaj enkrat stopi na tene naše najvišje gore. Pošteni pa hočemo biti vsi, zato nas je zamikala ta pot že lani. Na sestanku z revirnimi gozdarji v Straži smo se dogovorili, da gremo skupinsko na Triglav. Javilo se jih je veliko - skoraj vsi. Vedel sem, da preveliko navdušenje škodi, a vseeno. Prijavljenih je bilo za pet avtomobilov. Zjutraj, na dan odhoda pa so prišli nekateri povedati, da jih boli noga, boli zob, žulijo gojzarji, da jih žena ne pusti, da zidajo garažo itd. No trije smo pa vseeno prišli v avto in na Triglav.

Kar se ni zgodilo prvič, se je zgodilo drugič. Zopet smo se zmenili, da gremo na Triglav. Letos sem na sestanku nastopil z močnimi argumenti. Prvič: lanska tričlanska odprava je vrh že osvojila in je torej pot dobro znana. Drugič: malo prej je vrh osvojilo sto žensk. Tretjič: 14. september je dan planinstva.

Prav na ta dan smo se tudi mi dogovorili za glavni naskok na vrh.

Pravilnikov in statotov za ta namen nismo izdelali, ker pač nismo registrirani, zato pa smo se temeljito pogovorili kdo lahko gre. Ker nosi vsak vse stroške, se je lahko udeležil odprave vsak, ki se je čutil sposobnega. Prijavilo se nas je za cel vlak. Resnih pa je bilo precej manj. Bili smo res pisana družčina. Šef skladišča, šofer, sekači, manipulant, gozdarji, še nežni spol je bil zastopan. Nekaj resnih je prav takrat seveda zopet zbolelo, zidalo, se doma skregalo itd. No vseeno se nas je 13. 9. v dveh kombijih odpeljalo daljnjemu, v megle zavitemu cilju 15 naproti. Ker imamo na gozdnem obratu samo en kombi, smo si sposodili še novomeškega, tako da je bila odprava medobratna.

V zgodnjem jutru smo se odpeljali. Nahrbtniki so pokali polni dobrot trdne in tekoče vsebine. Prav v vsakem je bila kačja slina za korajžo, kranjske in čokolada pa za moč.

Prva postaja je bila na Bledu. Zajtrk in pisanje razglednic pa nakupovanje dobrot, ki so romale v že tako prenapolnjene nahrbtnike. Tu je bilo tudi prvotno razočaranje. Ob določeni uri pri kombijih ni bilo še nobenega naših. Tam je svetil le parkirni mož, ki je zahteval po 2 dinarja za taksiranje. Kmalu smo se zbrali. Ugotovili pa smo, da je mož s parkirnimi listki novomeščan iz gostilne na Brodu. Ker pa to gostilno vsi dobro poznamo, smo obljubili, da bomo raje tam ta denar zapravili, ker itak vse v družini ostane.

Odpeljali smo dalje proti Pokljuki na Rudno polje. Pri karsarnah, ki so bile prav takrat polne vojakov rezervistov, smo pustili kombije in se z veliko vnemo in hitrostjo zagnali po poti proti prvemu etapnemu cilju, Vodnikovi koči na Velem polju. 15 ljudi je veliko, vsak ima svoje želje in svoje noge, tako da smo se kmalu razdelili v dve grupi. Mlajši naprej, starejši in prva pomoč pa zadaj. Kmalu pa smo bili že skupaj. Mladi so postali lačni pa tudi nahrbtniki so jih težili. Da jim srce in pljuča ne dajo hitreje hoditi pa niso priznali. Malo naprej, kjer se združita poti

z Rudnega polja in Uskovnice je začelo pokati kot na fronti. Ker smo bili vsi soldati nekoč smo kmalu ugotovili, da gre za minobasače. Torej previdno, ker nikoli ne veš kje te čaka. In res, prišli smo do vojakov, ki so streljali na neke skale na drugi strani doline. Naprej smo hodili počasneje, malo zaradi streljanja pa tudi začel se je prvi vzpon. Po treh urah smo že kosili v Vodnikovem domu na Velem polju. Prva poletapa je bila za nami. Tu se je začelo žigosanje razglednic in prvi liter je prišel na mizo. Bilo pa je tako lepo vreme, da smo se hitro spravili naprej. Sedaj so se začele prve težave. Kmalu od koč se začne breg in nato se kar naprej vzpenja. Vedno več obleke je šlo s teles v nahrbtnike in tudi vedno težje smo dihalo. Tolažili smo se, da je to zaradi redkejšega zraka in pomanjkanja kisika.

Razdelili smo se že v tri skupine. Mladi zagnanci naprej, za njimi srednja skupina z Juretom, zadaj pa so predstavniki treh obratov obujali spomine, kako so v mladih letih hitro hodili, kje so že vse bili itd. Kolikor je bila pot bolj strma, toliko manj glasnih spominov je bilo. Kmalu si lahko slišal samo še pihanje in prhanje zavretil pljuč. Začelo je tudi pihati in ugotovili smo, da danes še ni bilo obvezne kavice, ker je bila pač dela prosta sobota. Iz nahrbtnika je priromal plinski kuhalnik in kmalu je iz snega že vrela prava turška. Za moj okus malo presladka a ostali so svečano izjavili, da tako dobre še niso pili. Vsi polni volje in podjetnosti smo se zagrizli v pot dolgo še kakih 5 minut do koč.

Hitro smo si rezervirali prenočišče. Bali smo se namreč, da bo huda gneča, ker je bil ravno dan planinstva. Ko smo to uredili, smo začeli jesti. Nekateri presenetljivo mnogo. Zunanaj pa je pihalo, da je dah jemalo. Nad nami se je v večernem soncu svetil naš zeleni cilj. Najbolj korajžni so hoteli že kar takoj na vrh. Črne megle in pa veter so jim te pobožne želje preprečili. Zatekli smo se v koč k taroku in pa litrom strahotno dragega vina. Vsem pa se je poznala prehojena pot in pa strah pred jutrišnjem dnevom na obrazu. Mogoče tudi drugje a se ni videlo.

Še kar zgodaj smo se odpravili v špampete in si z vici priklicali spanes. Zdi se mi, da se je o "ruskem kozaku" sanjalo vsem. Ponoči je pihalo, da je stara lesena koč škripala v vezeh.

Zjutraj smo se malo premraženi le spravili pokonci in se po zajtrku odpravili naravnost v skale. Veter nas je zanašal in nosil s poti, tako, da so se nekateri kar po vseh štirih plazili naprej. Sam sem šel še enkrat navzdol, ko smo ugotovili, da dveh ni. Treba je bilo nazaj ponju, ju pregovoriti za na pot in ponovno gor. Veter je pihal z nezmanjšano močjo, okoli nas pa je bilo vedno več megle in vsa gostejša je bila. Srečavali smo že cele kolone planincev, ki so se že vračali z vrha. Ko smo prišli do prvih ledenih vrvi, smo si nataknili rokavice, da se nam ne bi že sredi poletja zanohtalo. Počasi, previdno in v smešnih položajih smo nekako prišli na mali Triglav, nato pa naprej po grebenu proti vrhu. Tu smo srečali naše mlade moči, ki so se že vračale. Nekam blede so bili, pa ne vem če samo od mraza in vetra. Pregovoril sem stažista Primoža, da je šel še enkrat gor za asistenta pri slikanju. In kar naši mladi na vrhu niso videli smo videli mi. Za nekaj trenutkov je veter razgnal oblake in odprl se nam je lep razgled proti zahodu in severu daleč na Zahodne in Centralne Alpe in na bližnje vrhove Julijcev. Kmalu pa so vrh zopet zagrnile megle. Na vrhu se je začela mala slovesnost v počastitev dneva planinstva. Od tam so tudi odnesli štafetno palico v obliki ličnega cepinčka na Vižmarski tabor.

Vračali smo se po grebenu na Kredarico. Vso pot smo srečavali kolone planincev. V domu smo se zopet zbrali. Začelo je deževati in kmalu smo se spuščali nazaj na Velo polje. Skupina mladih je šla po stari znani poti, starejši s prvo pomočjo pa smo jo mahnili po manj znani a lepši poti proti Krmi in nato na Velo polje. Ovinek je bil potreben zato, da smo lahko prvič v življenju iskali in utrgali planinke. Te so seveda romale v denarnice. Rudi je utrgal dve, eno za ženo, drugo za stara leta.

Deževalo je vse bolj in bolj. Ko smo prišli do Vodnikove kočje je pravkar odšla predzadnja skupina. Po dežju in znani poti smo se kmalu za njimi vračali še mi. Pot se je vlekla in vlekla. Noge so bile težke in sploh je težko iz lepega spet v normalno življenje.

Brez obiranja smo se peljali naravnost proti domu. Na Krki pri Rebolju smo se ustavili, da po dobri kranjski navadi zalijemo uspeh. Tako je bil praznik planinstva tudi s strani dolenskih gozdarjev lepo in dostojno proslavljen.

ing. Japelj Boštjan

REPUBLIŠKI SEMINAR "GOZD IN OKOLJE V SLOVENIJI" V
DOLENJSKIH TOPLICAH

Poslovno združenje gozdnogospodarskih organizacij je ob sodelovanju z biotehniško fakulteto v dneh 1., 2. in 3. oktobra organiziralo v Dolenjskih Toplicah republiški seminar na temo "Gozd in okolje v Sloveniji". Seminarja se je udeležilo preko 100 gozdarskih strokovnjakov iz vse Slovenije. Med uglebnimi gosti, ki so se seminarja udeležili, je bil tudi član republiškega izvršnega sveta ing. Franc Razdevšek.

Seminar je vodil prof. dr. ing. Dušan Mlinšek, z zanimivimi referati pa so sodelovali še prof. dr. Anton Seliškar (medicinska fakulteta), ing. Milan Ciglar (gozdarski inštitut), Mirko Šoštarič (zavod za spomeniško varstvo Maribor), ing. Dušan Ogrin (Biotehniška fakulteta), prof. Stane Peterlin (zavod za spomeniško varstvo Ljubljana) in prof. dr. ing. France Avčin (fakulteta za elektrotehniko). Večina referatov so ponazarjali barvni diapozitivi, kar je bilo še posebej privlačno. Prvega dne popoldne so si udeleženci seminarja ogledali v ta namen pripravljene objekte na Vahti in ob cesti Vahta - Krvavi kamen (GO Novo mesto), drugega dne popoldne pa objekte v Podturnu in ob cesti Podturn-Baza 20-Podstenice-Žaga Rog.

Namen seminarja je bil poudariti posredne koristi gozda, pričemer se pred gozdarji odpirajo nove naloge kot so usmerjanje obiskovalca gozdov, seznanjanje človeka z gozdom in propagiranje gozda in gozdarstva. Seminar, ki je obravnaval za gozdarje povsem novo tematiko, je lepo uspel.

Kakšen je bil namen seminarja je razvidno tudi iz pozdravnega govora, ki ga je imel ob otvoritvi direktor GG Novo mesto ing. Janez Penca, ki je med drugim dejal:

"Po zaslugi Biotehniške fakultete in Poslovnega združenja gozdnogospodarskih organizacij se slovenski gozdarji že več let zaporedoma sestajamo na strokovnih seminarjih, ki naj bi poglobili naše znanje in nas vzpodbudili za delo v bodoče. Letošnji študijski dnevi posegajo na precej novo in še dokaj neobdelano področje. Vsi seminarji doslej so imeli namen predvsem pospeševati nove načine in sredstva za doseg čim večje osnovne gozdne proizvodnje, za tako imenovane neposredne koristi. Posredne koristi, ki nam jih nudi gozd, smo sicer mimogrede omenjali a jih jemali, kot nekaj samo po sebi umevnega in danega, za kar ni potrebna posebna pozornost niti prizadevnost. Žal ni tako. Kolikor hitreje napreduje industrija, promet in koncentracija prebivalstva v večjih mestih ter v

zvezi s tem standard, toliko večje so nevarnosti, ki prete človeku od hrupa, izpušnih plinov, saj, od prahu in smradu. Marsikje je vse manj dobre vode in človeškim pljučem zmanjkuje čistega zraka. Zato ni čudno, če čutimo vse pogosteje potrebo po oddihu v gozdu, da si v zelenju odpočijejo oči, ušesa in živci od hrupa, da se vsestransko razgiblujemo in nadihamo svežega zraka s polnimi pljuči. Gozd postaja vse bolj iskano in nepogrešljivo zatočišče modernega človeštva.

Toda kakor je pred stoletji nenačrtno izkoriščanje po mnogih deželah uničilo drugje pa grozilo uničiti gozdove, tako bi tudi invazija nevednih obiskovalcev mnogokje gozd lahko kmalu spremenila v nečedno smetišče. Gozdarji so zato sedaj poklicani, da smotrno in načrtno vodijo človeka, ki želi uživati v lepoti prirode in v gozdu išče mir, počitek in zdravje, kakor so bili poklicani pred stoletjem, da zaustavijo nesmotrno izkoriščanje.

Rastoče potrebe po lesu tudi še danes niso prenehale biti nevarnost za zmanjšanje posrednih koristi, ki nam jih nudi gozd. In vendar nam je jasno, da so dežele, ki so izgubile gozd mnogo več izgubile z izgubo njegovih blagodejnih vplivov kot z izgubo lesa. Les je možno nadoknaditi z uvozom, za odstranitev poraznih posledic opustošenja gozda pa zahteva stoletja trdega dela.

Gozdarjem je zaupana skrb, da goje gozdove tako, da bodo skladno rastle ene in druge koristi. Gozd je prijatelj človeku - naj bo tako tudi obratno. Gozdarji vabimo ljudi v mir in svežino gozda. Želimo jim pokazati lepote in posebnosti zelene narave ter pod krošnjami dreves obilo oddiha in počitka. Gozd bo tako dobil mnogo novih prijateljev, skrbnikov in zagovornikov, gozdarjevo delo pa bo bolj cenjeno dobilo večjo moralno in gnotno podporo.

Veseli nas, da je ta seminar prirejen na našem področju. Prav gotovo bodo referati pa tudi skromno začeta dela v gozdu, s ciljem privabiti obiskovalce in jim nuditi pomoč pri oddihu, pomembna tudi za splošni napredek gozdarstva na Dolenjskem.

Zato je prav, da se najlepše zahvalim vsem, ki so sodelovali pri pripravi za ta seminar, posebno pa profesorju biotehniške fakultete dr. Mlinšku".

Kako smo se uresničevanja te naloge lotili na našem gozdnem gospodarstvu je razvidno iz prispevka, ki sem ga imel na omenjenem seminarju. Zato podajam nekaj izvlečkov:

Po osvoboditvi je na razvoj gospodarstva Dolenjske močno vplivala nizka stopnja razvitosti in močna prizadetost celotnega področja med okupacijo. Po obnovi porušenih naselij, šol, komunikacij in po težkih gospodarskih razmerah zaradi gospodarske blokade z Vzhoda, ko so zaradi močnih sečenj trpeli tudi dolenjski gozdovi, se je intenzivnejši gospodarski razvoj začel šele po letu 1952. V tem času je nastala vrsta gospodarskih obratov, ki so bistveno vplivali na nadaljnji gospodarski razvoj, gradile pa so se tudi ceste, od katerih je najpomembnejša avtomobilska cesta Ljubljana-Zagreb, ki so jo zgradili v letu 1958 in za katero lahko trdimo, da je odprla vrata turizmu na Dolenjskem.

Z zgraditvijo te ceste in z naraščajočim avtomobilizmom je postala doslej malo znana in zaprta Dolenjska vse bolj obiskana. Število obiskovalcev se je še bolj povečalo, ko je bila s posebno rekonstrukcijo urejena še cesta Novo mesto-Metlika-Črnomelj-Vinica, ki se v Novem mestu odcepi od avtomobilske ceste Ljubljana-Zagreb, nato pa vodi preko Gorjancev in slkovite Bele krajine do slovensko-hrvatske meje na Vinici, kjer se priključi na avtocesto Zagreb-Reka. Promet po tej cesti zaradi ugodne zveze z morjem v zadnjem času močno narašča.

Zaradi ugodnih prometnih zvez je Dolenjska postala naravno zaledje, ali bolje rečeno rekreacijski prostor za dva velika gospodarsko-politična centra, Ljubljano in Zagreb. V lepotah Dolenjske iščejo prebivalci velikih mest svoj oddih in razvedrilo, hkrati pa omogočajo gospodarski dvig pokrajine zaradi razvoja turističnih objektov.

Tudi struktura prebivalstva same Dolenjske se je v zadnjem času močno spremenila v korist mestnemu prebivalstvu. Ta sprememba je pogojena z razvojem industrije v večjih središčih kot so Novo mesto, Metlika, Črnomelj, Trebnje in Mirna. Tako je tudi za te ljudi, ki prežive delovni teden med štirimi stenami, postala rekreacija življenjska potreba.

Če bi hoteli analizirati kaj privlači obiskovalce na Dolenjsko in zakaj so semkaj začeli prihajati že v preteklosti, bi lahko ugotovili, da se je začelo z zdravljenjem v zdravilnih vrelicah. Tako vrelec v Dolenjskih Toplicah omenjajo zgodovinski viri že leta 1482 (kapiteljski arhiv v Novem mestu). Ob

koncu 18. stoletja so odkrili in kmalu nato začeli izkoriščati tudi vrelce v Čateških in Šmarjeških Toplicah. K omenjenim zdravilnim vrelcem so se hodili zdraviti ljudje iz bližnje in daljnje okolice. Tako so predstavljali zdravilni vrelci začetno osnovo turizma na Dolenjskem.

Današnji obiskovalci Dolenjske, ki žive v utripu modernega razvoja tehnike, iščejo za potrebe svoje rekreacije še veliko več. Na Dolenjsko jih poleg termalnih zdravilišč, ki so povečala svoje kapacitete in zgradila zunanje bazene, privlačita topla Krka in Kolpa, privlačijo jih razvaline znamenitih gradov, planinske postojanke, prijazne zidanice v številnih vinogradih itd. Veliko število obiskovalcev pa si želi vsaj za nekaj ur odpočiti od mestnega vrveža in se zato zateče v senčne gozdove. Tako so gozdovi na Dolenjskem postali vedno bolj obiskani in predstavljajo neizčrpen vir za vsestransko rekreacijo našega delovnega človeka. Z namenom, da bi ta rekreacija postala tembolj popolna, je potrebno, da tudi gozdarji pripomoremo k temu, da bodo obiskovalci naših gozdov našli v tem naravnem okolju vse tisto, kar jih zanima in kar jim omogoča vsestransko rekreacijo.

Da je današnji človek potreben rekreacije, bi bilo odveč posebej poudarjati. Dejstvo, da na svojem delovnem mestu v tovarni in v svojem bivališču v večnadstropnih stolpnicaх sredi mestnega vrveža, nima niti miru niti svežega zraka, že dovolj zgovorno priča o tem, da si tak človek želi vsaj za nekaj časa odpočiti ušesa in se nadihati svežega zraka. Vse to pa lahko najde v gozdovih. V zvezi s tem se takoj postavlja vprašanje ali naj ta človek pride v gozd samo zato, da si bo pod košatim drevjem poiskal v poletni vročini prijeten hlad, se morda malo sprehodil in se zopet vrnil domov, ali pa naj spozna vrsto znamenitosti, ki jih skrivajo v sebi gozdovi. Brez dvoma bo bolj zadovoljen in se vrnil iz gozda poln prijetnih vtisov, če bo videl to ali ono prirodno znamenitost, se seznanil s podatki o gospodarjenju z gozdovi itd. Pri tem pa se začne poslanstvo gozdarjev, ki morajo obiskovalca gozda načrtno usmerjati in mu v primerni obliki prikazati vse tisto, kar bi ga utegnulo zanimati.

To poslanstvo, oziroma ta naloga gozdarjev je pri nas na žalost preveč zapostavljena. Vse premalo se sliši glas gozdarjev, ki gospodarijo s tako velikimi površinami gozdov in ki skrbijo za trajno ohranitev tega naravnega bogastva. Vse preveč smo navajeni poudarjati neposredne koristi gozdov in

operirati z lesno zalogo, prirastki in posekanimi kubiki, vse premalo pa znano poudarjati kompleksno vrednotenje gozda, ki se odraža v neposrednih in posrednih koristih. Slednje dobivajo zaradi naraščajočega življenjskega standarda prebivalstva vedno večji pomen, ne dajo pa se seveda tako oprijemljivo prikazati s številkami kot prve.

Gozdarji bomo morali v tem pogledu napraviti korak naprej, ker sicer se zna zgoditi, da nas bodo prehiteli drugi, ki znajo že sedaj bolj vrednotiti posredne koristi gozda (turistični objekti), kot gozdarji, čeprav smo zato v prvi vrsti poklicani. Toda vsak začetek je težak, potem pa, ko se prebije led, stvari le stečejo tako kot je treba.

Gledano s tega aspekta, smo se načrtnosti usmerjanja obiskovalcev gozdov lotili tudi gozdarji na Dolenjskem. Prvi koraki v tem smislu so resda še okorni in skromni, pomenijo pa dobro voljo in premaknitev stvari z mrtve točke.

Že v uvodu je bilo poudarjeno, da so potrebe sodobnega človeka po rekreaciji vedno večje. Dolenjska, ki predstavlja rekreacijsko zaledje dveh velikih središč, Ljubljane in Zagreba, ima predvsem v gozdovih, ki pokrivajo več kot polovico površine, široke možnosti za rekreacijo, s pogojem seveda, če bodo obiskovalci načrtno usmerjeni. Dejstvo je namreč, da so naši gozdovi, zlasti ob prostih sobotah in nedeljah, precej obiskani tako s strani turistov, ki prihajajo od drugod, kakor tudi s strani domačega mestnega prebivalstva in gostov, ki se nahajajo na zdravljenju v termalnih zdraviliščih. V tem pogledu prednjačijo gozdovi na Gorjancih, ki so zaradi svoje lepote in privlačnosti našli svoje mesto še v Trdinovih "Bajkah in povestih o Gorjancih". Kdor obišče Gorjance in uživa v njihovih prirodnih lepotah, se ne bo čudil, zakaj jih je Trdina opisoval s tako ljubeznivo, pa čeprav so gorjanski škratje in vile v njegovih bajkah samo plod ljudske fantazije.

Po številu obiskovalcev nič ne zaostaja predel Kočevskega roga, ki je postal znan v času NOB in, ki danes predstavlja s svojimi spomeniki (Baza 20, partizanske bolnišnice in številna grobišča) pravi muzej naše socialistične revolucije in ljudskega odpora proti okupatorju.

Omeniti je treba tudi obiskovalce gozdov v okolici zdravilišča Dolenjske Toplice, ki ob krajših in daljših sprehodih

iščejo v gozdu predvsem miru, kar je vsekakor dopolnilo pri njihovem zdravljenju v termalnem zdravilišču.

Če na Dolenjskem upoštevamo samo VII. novoneško gozdnogospodarsko območje, kjer z gozdovi (76.000 ha) gospodari Gozdno gospodarstvo Novo mesto, potem so gozdovi na Gorjancih, Kočevskem rogu in v okolici Dolenjskih Toplic najbolj obiskani. Te gozdne predele lahko po atraktivnosti uvrstimo na prvo mesto. To je tudi razlog, da smo se, čeprav v skromnem obsegu, lotili z urejevanjem najprej teh predelov. Postopoma nameravamo urediti tudi ostale predele v okviru našega območja, pri čemer nas bo vodilo število obiskovalcev v določenem predelu in njihovo zanimanje za prirodne znamenitosti gozda. Taka razvrstitev gozdov glede na atraktivnost je pri načrtovanju potrebna že zaradi tega, ker vsled začetnih težav, neizkušenosti in omejenih finančnih možnosti ne moremo urediti celotnega območja hkrati.

Če hočemo zadovoljiti potrebo ljudi po rekreaciji, moramo poznati okuse in potrebe posameznih kategorij obiskovalcev gozdov. Pri obravnavanih gozdnih predelih, ki jih po atraktivnosti uvrščamo na prvo mesto, bi obiskovalce lahko razdelili takole:

1. Motorizirani ali nedeljski turisti, ki prihajajo od bližu in daleč v gozdove zato, da bi se v njih vsaj za nekaj ur popolnoma sprostili. Največkrat so to družinski izleti združeni s krajšim sprehodom skozi gozd, nabiranjem gozdnih sadežev, igrami na prostem in zakusko na ražnju. Takih izletnikov je največ na področju Gorjancev, ki se odlikujejo po tem, da so gozdni sestoji večkrat prekinjeni s prijaznimi košenicami in jasami, ki omogočajo lep razgled v dolino in primeren prostor za igre na prostem. Število obiskov je odvisno od letnega časa in vremena. Ob vročih poletnih dneh je na Gorjancih ob cesti Vahta-Gospodična-Miklavž in Krvavi kamen-Trdinov vrh tudi 70 in več osebnih avtomobilov z družinskimi izletniki. Vsaka družina, ki se poda na tak nedeljski izlet na Gorjance si pač po svoje išče razvedrila. Nedavna prireditev na Miklavžu, ki je imela naslov "Kresna noč med gorjanskimi oglarji", je privabila nad 1.500 obiskovalcev, kar je dokaz, kako ljudje z veseljem spremljajo stare gozdarske običaje.

2. Obiskovalci spomenikov iz NOB na področju Kočevskega roga. Navadno so to večje skupine (šolske in sindikalne ekskurzije), ki se pripeljejo z avtobusi do Baze 20, si ogledajo tam barake, gredo peš do bolnice Jelendol in nazaj, nato pa se zopet vrnejo z avtobusom v dolino. Ti obiski so često kombinirani s kopanjem v odprtem bazenu v Dolenjskih Toplicah. Število obiskovalcev je največje v času šolskih izletov, letno pa doseže 50 - 60.000. Značilno je, da se ti obiskovalci po ogledu Baze 20 in bolnice Jelendol v gozdu ne zadržujejo dolgo. Sploh je za roški predel značilno, da tja ne prihajajo nedeljski izletniki, ker je manj razglednih točk in manj primernih prostorov za igre na prostem.
3. Gostje, ki so na zdravljenju v Dolenjskih Toplicah navadno hodijo na krajše izlete v okoliške gozdove (zdraviliški park), nekateri pa se napotijo tudi na daljše ture proti Rogu, Riglju (vinogradi), Starim žagam, Meniškimi steljnikom in podobno. Po večini so to starejši ljudje, ki iščejo na svojih sprehodih predvsem miru in uživajo ob naravnih lepotah.
4. Ostali obiskovalci gozda so precej raznoliki in prav tako - številni. Sem sodijo razne ekskurzije šolske mladine, ki pridejo v gozd predvsem zaradi iger v naravi (športni dnevi). Člane planinskih društev srečamo na poteh Trdinove transverzale, ki povezuje Novo mesto-Trato-Sotesko-Komarno vas-Mirno goro-Jugorje-Gospodično-Polon-Kostanjevico-Pleterje-Otočec in Trško goro. Trdinova pot vodi skozi lepe gozdne predele in je zato ravno z vidika rekreativne vloge gozdov zelo interesantna. Med ostale obiskovalce naših gozdov moramo prišteti tudi polharje. Zadnje čase je polharija postala ena od zelo priljubljenih oblik rekreacije v gozdu, saj so bukovki sestoji na jesen zadnje čase dobesedno preplavljeni s polharji. Tudi lovstvo je na Dolenjskem močno razvito in posebno lov na medvede v Kočevskem rogu privlači veliko število obiskovalcev.

Vsaka od navedenih kategorij obiskovalcev naših gozdov potrebuje specifično rekreacijo. Nedeljskim motoriziranim izletnikom gre predvsem za sprostitev in zabavo v naravi. Obiskovalci Baze 20 si želijo ogledati spomenike iz NOB. Rekonvalescenti v zdravilišču iščejo v gozdu predvsem zdravja in miru. Člani planinskih društev s hojo po gozdovih utrjujejo svojo fizično kondicijo.

Šolskim otrokom nudi gozd lahko učni objekt, lahko pa tudi prostor za igre na prostem, daljše pohode in podobno. Pra-gozda na Pečkah in Gorjancih prideta v poštev za znanstve-no izživljanje. Lahko bi našteali še celo vrsto oblik rekre-acije v gozdu kot so taborjenje, smučanje, fizično delo, fo-tografiranje, slikanje itd., vendar je treba za smotrno na-črtovanje proučiti, katere vrste rekreacije si posamezne ka-tegorije obiskovalcev gozda želijo.

V ta namen smo med gosti v zdravilišču Dolenjske Toplice na-pravili anketo o tem, kaj si želijo ob priliki obiska v goz-du. Rezultati ankete so pokazali, da je prišlo v zdravilišče 63 % gostov zaradi zdravljenja, 37 % pa zaradi rekreacije in počitka. Svoj prosti čas med bivanjem v zdravilišču izko-ristijo gostje tako, da jih 35 % odhaja na krajše, 45 % pa na daljše sprehode v okoliške gozdove. Tisti, ki imajo svoja lastna prevozna sredstva, le-teh je 20 %, obišče v prostem času spomenike NOB na Rogu. Na vprašanje, kakšne vrste re-kreacije si gostje želijo ob priliki obiska gozdov, je 55 % anketiranih odgovorilo, da si želijo opazovanja narave in njenih posebnosti, 45 % pa išče v gozdu fizične kondicije s hojo in igrami na prostem. Med obiskom v gozdu goste najbolj zanima gozdno rastlinstvo in živalstvo (55 %), malo manj zgodovinski podatki o dogodku v preteklosti (38 %), najmanj podatki o določenem objektu v preteklosti (7 %). Od gozdno-gospodarskih značilnosti obiskovalce najbolj zanimajo sploš- ni podatki o življenjski sliki gozda (74 %), manj pa podatki o lesni zalogi, prirastku in gozdnogojitvenih delih (26 %). Od bioloških značilnosti gozda je na prvem mestu zanimanje za posebna drevesa (55 %), sledijo pa zgodovina drevesnih vrst in sestojev (26 %) in škodljive žuželke ter glivice (19 %). Na vprašanje kako bi bilo potrebno opremiti gozd in posamezne objekte v njem je 35 % anketirancev odgovorilo, da je potrebno urediti gozdne steze, ki bi vodile mimo prirod-nih znamenitosti, 25 % si želi, da bi bile prirodne zname-nitosti prikazane z eksponati in napisi, 18 %, da bi uredi-li razgledne točke, 13 % vodnjake in studence ter samo 9 %, da bi uredili kamp prostore in ognjišča.

Teh nekaj skopih podatkov iz ankete, ki smo jo izvedli med zdraviliškimi gosti, pove kakšni so okusi in želje določene kategorije obiskovalcev gozdov. Pri opremitvi objektov smo se-veda upoštevali te želje, v prihodnje pa bomo po možnosti podobne ankete izvedli tudi med nedeljskimi obiskovalci Gor-jancev in ekskurzijami, ki prihajajo na Bazo 20. Zanimivo

je omeniti predlog, ki ga je dalo nekaj anketirancev v Dol. Toplicah, v katerem izražajo željo, da bi za zdraviliške goste organiziralo gozdno gospodarstvo izlete v roške gozdove, ki bi bili združeni s primernim predavanjem o posebnostih v gozdovih. Eden od anketirancev je v svojem predlogu napisal tudi naslednje: "Strinjam se, da oprenite posamezne objekte v gozdu, toda vsa ta oprema mora biti izdelana z občutkom do harmonije v prirodi. Naše lepe gozdove najbolj kazijo nevezgojeni posamezniki, ki jim dovoljujemo vstop v gozdove. Ti povzročajo materialno škodo in z odmetavanjem raznih odpadkov rušijo estetsko podobo gozda. Zato je potrebna poglobljena vzgoja otrok doma in v šoli, potrebno pa je organizirati tudi razne izlete skupaj z gozdarji". Takih in podobnih predlogov je v anketi še več, iz česar se lahko sklepa, da imajo ljudje zelo dober posluš za lepote naših gozdov.

Že samo dejstvo, da so obravnavani gozdni predeli po svoji strukturi zelo pestro sestavljeni, odpira široke možnosti, da se opazovalce gozda opozori na to ali ono prirodno znamenitost. Ta pestrost se ne odraža samo v različnih rastiščnih tipih gozdov, ampak tudi v raznih zgodovinskih posebnostih, ki se kažejo že v samem poimenovanju določenih gozdnih predelov (Vahta na Gorjancih, Vinska pot, Fabrov križ na Rogu itd.) in v znanih zgodovinskih dogodkih, ki so se na tem ali onem kraju odigrali v bližnji ali daljnji preteklosti. Na videz drobnih, a za obiskovalce gozdov zelo interesantnih objektov je v gozdovih dovolj. Potrebno jih je samo zbrati, primerno opremiti in jih posredovati obiskovalcem. V ta namen zadostuje ponekod že skromna opozorilna tabla ali kažipot, ki opozori obiskovalca na določeno znamenitost. Stara orjaška drevesa, drevesa posebnih oblik, sestoji z veliko lesno zalogo in prirastkom, umetno osnovani nasadi, redke drevesne in grmovne vrste, zdravilna zelišča, gozdni škodljivci, vse to zanima našega obiskovalca. Če ga bomo primerno usmerili, da bo lahko vse to videl, se bo vrnil iz gozda zadovoljen in obogaten z novimi spoznanji o skrivnostih narave. To ga bo tudi pritegnilo, da se bo ponovno vračal v gozd in da bo znal ceniti to veliko naravno bogastvo.

Na podlagi proučitve potreb posameznih kategorij obiskovalcev smo izbrali take objekte, ki bodo za njih najbolj interesantni. Tako bodo nedeljski turisti najbolj zadovoljni z ureditvijo kurišč in razglednih točk, nekatere bodo zanimali gozdnogospodarski podatki, druge pa prirodne zanimivosti.

Z ozirom na aktualnost objektov v zvezi z obravnavanim področjem, ki je pri nas najbolj obiskano, smo v prvem planu izbrali najbolj interesantne objekte in jih primerno opremlili. V nadaljnjem prizadevanju za ureditev ostalih predelov, ki bodo prišli na vrsto kasneje, bomo že imeli določene izkušnje, tako, da bo izbor mnogo lažji.

Kar se tiče prirodnih in ostalih znamenitosti, je le-teh v naših gozdovih dovolj na razpolago. Potrebno jih je le odkriti in pri gozdarjih zbuditi zanimanje za ureditev gozdov v "nelesne namene". V tem pogledu smo šele začetniki, zaradi česar je razumljivo, da se ne da preko nči vsega narediti. Na naših gozdnih obratih imamo poleg starejših revirnih gozdarjev, ki do podrobnosti poznajo določene gozdne predele in vse znamenitosti, tudi mlajše gozdarje, ki imajo vse organizacijske sposobnosti. S pomočjo starejših gozdarjev - dobrih poznavalcev razmer v gozdu, smo zbrali primerne objekte in jih opremlili. S takim delom bomo nadaljevali tudi v bodoče, ko bomo urejali ostale gozdne predele. Pri vsem tem je treba poudariti, da smo pri našem strokovnem kadru našli razumevanje, čeprav si zaenkrat še ne moremo obetati neposrednih materialnih koristi od zastavljenega programa. Kljub temu pa podjetje pričakuje, da bo začeta akcija prinesla določene koristi vsaj s tem, da bodo obiskovalci gozda znali ceniti delo gozdarjev in da bodo povzročali v gozdu čim manj škode. V prihodnosti bo treba delo zastaviti tako, da bo podjetje imelo tudi določene materialne koristi. Taka pričakovanja so rezultat logičnega sklepanja, pa čeprav bi bilo vprašanje razširitve poslovanja podjetja (gostinske usluge, vlečnice na smučiščih). Pri takem razmišljanju se človek nehote vpraša, zakaj npr. neko gostinsko podjetje postavi, denimo, nekje sredi lepo urejenega gozdnega okolja gostinski objekt, pri čemer pa ne ve ali pa noče vedeti, da bi tak objekt brez gozdnega okolja ne mogel prosperirati. Zakaj ne bi takega ambienta izkoristili tudi gozdarji, ki imamo že tako in tako nalogo skrbeti za gozdove. Misel je morda malo drzna in preuranjena, toda vsekakor bo treba o njej še razmišljati.

Na splošno so materialni pogoji novomeškega gozdnogospodarskega območja zelo slabi, saj je znano, da spada to območje med najrevnejše v Sloveniji. Tako stanje izhaja iz protislovja med ustvarjenimi in za izboljšanje slabega stanja gozdov potrebnimi sredstvi (potrebe po obsežnih gozdnogojitvenih delih, gradnji cestnega omrežja, nabavi mehanizacije itd.). Kljub temu pa se lahko tudi s pičlo odmerjenimi sredstvi marsikaj naredi za ureditev gozdnih predelov v "nelesne"

nanene. Potrebno je samo organizirano in načrtno pristopiti k delu in uspeh prav gotovo ne bo izostal.

Pri določanju ciljev smo si za končni cilj postavili nalogo predstaviti vsestranski pomen gozdov za človeka in družbo. Pri vseh ljudeh hočemo v ta namen utrditi prepričanje, da so gozdovi naše veliko naravno bogastvo, ki ne služi samo za proizvodnjo lesne mase, ampak daje tudi neprecenljive posredne koristi, katerih pomena se sedaj vse premalo zavedamo. Poudarek je dan predvsem rekreacijski vlogi gozdov ob povečanem razvoju tehnike in rastočem življenjskem standardu prebivalstva. Vzporedno s tem smo skušali z različnimi prijemi in propagando pri vseh ljudeh utrditi prepričanje, da gozd ne raste sam od sebe, ampak, da za njegov razvoj vlagajo gozdarji veliko truda in sredstev.

Za doseg tega končnega cilja smo si postavili vrsto etapnih ciljev, ki so med seboj ločeni teritorialno, časovno in oblikovno. S teritorialnega in časovnega vidika smo se najprej odločili na ureditev predela Gorjancev, Roga in okolice Dolenjskih Toplic. Pri tem nas je vodila frekvenca števila obiskovalcev gozdov, ki je ravno v teh predelih največja. Ti predeli so tudi po atraktivnosti na prvem mestu. V kasnejšem obdobju bodo prišli na vrsto tudi drugi predeli (okolica Šmarjeških Toplic, gradu Otočec, razvalin gradu Hmeljnik, planinskih postojank na Mirni gori, Miklavžu, Gospodični itd.), ki danes še niso toliko obiskani, računamo pa, da se bo z nadaljnjim razvojem turizma kasneje obisk tudi tam povečal. Tako smo si postavili plan I., ki smo ga realizirali v letošnjem letu in plan II., ki bo realiziran v prihodnjih letih, s tem, da bomo za ureditev vsakega predela izdelali poseben načrt.

Z oblikovne, ali boljše rečeno organizacijske plati, smo si etapne cilje razdelili na različne prijeme, ki jih bomo postopoma izvedli z ozirom na dane možnosti. V prvi fazi nameravamo izvesti učinkovito propagando o vsestranskem pomenu gozda med šolsko mladino. S to akcijo bomo začeli prihodnjo pomlad, ko je na našem območju velika nevarnost gozdnih požarov. Podjetje bo razpisalo nagrade za najboljše pismene izdelke o koristni vlogi gozdov. V poštev bodo prišli višji razredi vseh osemletk na našem območju. Na ta način bomo med učenci vzbudili zanimanje za gozdove, jim predočili njihovo vsestransko koristnost, hkrati pa naredili široko propagando za varstvo gozdov pred požari.

Za enkrat imamo predvideno torej to konkretno akcijo med šolsko mladino. Podobnih možnosti propagandnih akcij je še na pretek. V poštev pride organizirano vključevanje šolske mladine in tabornikov v gozdnogojitvena dela, kot so pogozdovanje in podobno. Takih akcij je bilo na našem območju že veliko, vendar je šlo v vseh primerih zgolj za zaslužek tega ali onega šolskega razreda, ki je rabil denar n.p.r. za organizacijo izleta ali ekskurzije. Če bi bila taka akcija organizirana in združena s primernim predavanjem predavanjem o pomenu gozda, bi bil njen učinek veliko večji. Zato smo se odločili, da bomo takim akcijam v bodoče posvetili vso skrb.

Med organizirane akcije na relaciji mladina-gozdarstvo bi spadalo n.pr. ozelenjevanje in urejanje okolice spomenikov in grobišč iz NOB ter osnovanje spominskih gozdov in parkov na mestih, kjer so se odigrali važnejši dogodki iz NOB. Pod strokovnim vodstvom gozdarjev bi mladina lahko ozelenjevala in urejala šolska dvorišča, vrtove, naselja, javne objekte itd. Prav tako bi bila možna uresničitev ideje, da bi n.pr. vsak ciciban ob priliki sprejema v pionirsko organizacijo ali pa pionir ob priliki sprejema v mladinsko organizacijo zasadil po eno drevesce. Tako bi nastali pionirski in mladinski spominski gozdovi ali parki. Za uresničitev vseh teh oblik imamo dane vse možnosti, od potrebnih strokovnih kadrov do sadik in ostalega materiala. Potrebno bo samo temeljito proučiti vsakega od navedenih prijemov in navezati tesne stike z mladinsko in pionirsko organizacijo. Brez dvoma bi ti organizaciji pobudo sprejeli in tako bi med mladino uspeli kar najbolj nazorno sprovesti propagando o gozdarstvu. Uspeh te akcije bo še večji če bo podjetje razpisalo primerne nagrade, ki naj bi se podeljevale po vnaprej določenih kriterijih kot so število posajenih sadik, zasajena površina, estetski izgled urejenega prostora itd.

Za dosego tega cilja smo v naših drevesnicah, katerih skupna površina znaša 28 ha, že začeli vzgajati sadike primerne za osnovanje lepotičnih nasadov in drevoredov. Pridelovanje takih sadik bomo še razširili in dopolnili tako, da bomo lahko ustregli različnim okusom. Letošnjo pomlad smo pridelali večje količine sadik domačega oreha in smo ga s precejšnjo težavo uspeli posaditi. Ker bo prihodnje leto teh sadik še več na razpolago, razmišljamo o tem, da bi izvedli akcijo s pomočjo šolske mladine in upokojujencev.

Naslednji etapni cilj za doseg končnega cilja je načrtno usmerjanje, opozarjanje in informiranje vseh obiskovalcev gozda na prirodne znamenitosti, gozdnogospodarske in ostale značilnosti določenega predela. V prvi fazi smo to storili na že omenjenih gozdnih predelih, ki so najbolj pogosto obiskani. S primerno opremljenimi objekti, opozorilnimi napisi, podatki itd., skušamo pri obiskovalcih doseči to, da bodo od obiska v gozdu čim več odnesli, s čimer bo postala njihova rekreacija bolj popolna, hkrati pa jim prikazati obseg vložnega dela za ta ali oni gozdni objekt. S postavitvijo kurišč in ureditvijo primernih parkirnih prostorov ob njih, bomo nedeljske turisti usmerili tja, kjer ne bo nevarnosti za nastanek požara ali druge morebitne škode. S tem, ko smo prikazali koliko vložnega dela je bilo potrebnega v nasadu, da je n.pr. smreka dosegla dimenzije primerne za novoletno drevesce, bomo prav gotovo zmanjšali krajo takih drevesc, obiskovalcem pa pričarali dojem o vrednosti gozda.

Če bomo tako postavljene cilje dosegli, bodo od tega imeli koristi obiskovalci gozda in podjetje. Prvi bodo svojo rekreacijo v marsičem dopolnili, saj se bodo poleg običajne sprostitve v naravi, seznanili tudi z marsikatero znamenitostjo, podjetje pa bo imelo vsaj zadoščenje, ko bo videlo, da ljudje znajo ceniti gozd in da zato povzročajo v njem manj škode.

Precej nalog, ki spadajo v sklop rednega gospodarjenja z gozdovi smo na našem območju prav za prav že opravili v preteklosti, toda vse je bilo nenačrtno, ker pač nismo imeli postavljenih jasnih ciljev. Da se nam je posrečilo ohraniti določene znamenitosti v gozdu, gre zasluga predvsem tistim gozdarjem, ki so na to znamenitost hoteli opozoriti iz lastnih nagibov, ki izvirajo največkrat iz njihove navezanosti do narave in gozda. Tako se je ohranilo marsikatero drevo in sestoj, ki ima določene posebnosti.

Ko smo se letos načrtno lotili uresničevati postavljene cilje, smo zbrali vse take, na videz drobne podatke, jih obdelali in dopolnili. Pri tem so nam v veliki meri pomagali revirni gozdarji kot najboljši poznavalci razmer. Med take drobne stvari spadajo stara mogočna drevesa (kraljica Gorjancev in kraljica Roga), redki studenci na kraškem terenu, drevesa posebnih oblik, pragozdova na Gorjancih in Pečkah itd. V zvezi s tem, smo vse revirne gozdarje opozorili, da bodo tudi v bodoče na vsako morebitno posebnost, na katero bodo naleteli pri svojem vsakdanjem delu, pravočasno opozorili, kasneje pa

skrbeli, da se bo tudi ohranila. Izpolnjevanje teh nalog ne zahteva nobenih dodatnih stroškov in je zato sestavni del gospodarjevega vsakdanjega opravila. Sem lahko prištevamo tudi ureditev in vzdrževanje okolice delavskih koč, logarnic, sedežev gozdnih obratov in gozdnih drevesnic. Te naloge namreč prav tako spadajo k rednemu delu. Praktično nobenih večjih izdatkov ne zahteva tudi upoštevanje nekaterih znamenitosti pri trasiranju gozdnih cest in stez. Res da pri trasiranju cest doslej tega momenta nismo upoštevali, smo si pa postavili nalogo, da bomo to storili v bodoče. Pri trasiranju steze, ki vodi na vrh Roga, smo upoštevali lagodno hojo za obiskovalce, samo stezo pa speljali mimo zanimivih sestojev. Pri tem se stroški niso bistveno povečali, dosegli pa smo namen, da predstavimo obiskovalcem marsikatero gozdnogospodarsko in rastiščno posebnost tega dela naših gozdov.

Medtem, ko je izvršitev nalog, ki spadajo v okvir rednega gospodarjenja z gozdovi, razmeroma lahka, pa zahtevajo nove dodatne naloge več truda in denarja. Zato je temeljita proučitev teh nalog še toliko bolj pomembna. Pri tem gre v bistvu za primerno opremo izbranih objektov in za izdelavo rastiščnih pripomočkov, ki bodo te objekte predstavili obiskovalcem. Pri opremi samih objektov smo skušali upoštevati psihološki moment, to je, da smo n.pr. z ustreznim napisom hoteli pri obiskovalcu vzbuditi posebno pozornost.

Zavedamo se, da sami napisi, kažipoti in eksponati ne morejo nadomestiti žive besede, ki bi določen objekt mnogo bolj nazorno predstavila obiskovalcem. To pomeni, da bi morali ineti na razpolago primernege vodiča-gozdarja, ki bi bil pripravljen občasno določene skupine obiskovalcev voditi skozi določen predel gozda in ob izbranih objektih tolmačiti vse zanimivosti. Razmišljali smo o tem in prišli do zaključka, da bi tak način prišel v poštev na gozdnem obratu Podturn za obiskovalce Baze 20 na Rogu. V kolikor bo posamezna skupina zainteresirana za takega vodiča, ga bo lahko dobila na gozdnem obratu. Predpogoj je seveda organiziranost in pravočasno sporočilo na gozdni obrat. Če nam bo ta prijem uspel, potem bomo dosegli, da se bodo obiskovalci spomenikov iz NOB imeli priliko seznaniti tudi s prirodnimi znamenitostmi gozda. Nadaljnja možnost obstoja tudi pri vodenju šolskih poučnih ekskurzij, za kar bi lahko dal na razpolago vodiča kateri koli od naših gozdnih obratov.

Po planu št. 1 smo uredili predel Gorjancev, predel Kočevskega Roga in okolico zdravilišča v Dolenjskih Toplicah.

Pri ureditvi Gorjancev smo opremili objekte ob cesti Vahta-Miklavž, pri čemer smo dali poudarka ureditvi kurišč, opremili pa smo tudi nekatere objekte in namestili smerokaze. Pri ureditvi roškega predela smo opremili objekte ob cesti Podturn-Baza 20-Podstenice-Žaga Rog, posebnega poudarka pa smo dali ureditvi okolice upravnega poslopja gozdnega obrata Podturn. Pri ureditvi okolice Dolenjskih Toplic smo se omejili samo na postavitev kurišč in opremo nasadov. Podrobnejša obrazlaga opreme objektov bo podana na terenu.

Iz konkretnega prikaza o proučitvi in določitvi nalog za dosego postavljenega cilja je razvidno, da sta tako število objektov, kakor tudi njihova oprema zelo skromna, kljub temu pa to za začetek vendar le nekaj pomeni. Prepričani smo, da bomo pri nadaljnjem načrtovanju in urejanju objektov imeli že nekaj več izkušenj in da bo šlo delo lažje od rok.

dipl.ing. Jože Petrič

xXx

KLIČE TE TIHA DOLENJSKA!

Pred kratkim sva se z ing. Zlatkom Urlebom, ravnateljem naše šole, (Gozdarski šolski center v Postojni) odločila, da odpeljeva dijake IV. letnika na Dolenjsko.

Ta zemlja hrani toliko kulturnih in zgodovinskih spomenikov, da je prav, da jo naša mladina tudi поблиže spozna.

Že zgodaj smo zapustili v meglo zavito Postojno in sami nismo vedeli, kdaj smo zdrčali mimo glavnega mesta. Že je naš avtobus vozil po asfaltni cesti, ki jo je zgradile mladinske brigade. Pozdravila nas je Suha krajina s svojimi kraškimi planotami. Njeno severno pobočje se strmo spušča proti cesti in Krki, ki že stoletja tiho teče v njenem naročju. Na drugem bregu je svet bolj prijazen; pobočje je posejano z vinogradi, med katerimi se belijo prikupne zidanice.

Peljali smo se mimo Višnje gore in se spomnili njenih vite-zov, ki so branili mestece pred fevdalci in Turki in se od-likovali celo v bojih pred Dunajem. Nismo pozabili slavnih višnjanskih sodnikov, ki jih je Jurčič v svoji humoreski Kozlovska sodba v Višnji gori malo drugače prikazal. Na ve-rigo priklenjeni polž pa je spomin na čase, ko je mesto va-rovalo okrašeno polževo lupino kot posebno dragocenost. 8 km levo nas je pozdravila Stična s samostanom, ki je lep primer renesančnega posvetnega stavbarstva. Spada med najstarejše slovenske samostane: ustanovil ga je oglejski patriarh 1136 leta.

Pri Ivančni gorici smo krenili na pot proti Muljavi. Ustavi-li smo se pred znamenito Obrščakovo gostilno in si veseli ogledali v stranski sobi na stenah prizore iz Jurčičevih del. Vaška pot nas je popeljala pred hišo našega pripovedni-ka, čigar dela so tako pristna slovenska in jih poživljajo nepozabni junaki. Pisateljev sorodnik, 82-letni Franc Jurčič, nas je prijazno sprejel in peljal v hišo, ki je sedaj muzej. Iz prve sobe je zavela toplina nekdanje kmečke hiše, v drugi sobici so pisateljeva dela in pisma. Za hišo pod gričem je tudi Krjavljeva koč, v kakršni naj bi živel šegav junak pr-vega slovenskega romana.

Nadaljevali smo pot ob Krki po dolini gradov. Naša naslednja postaja je bil Žužemberk, nekdanji trg nad mostom v dolini gornje Krke! To je važno središče Suhe krajine ob odcepu cest v Kočevje, Trebnje in Radohovo vas. V preteklosti je bilo važna obrambna in gospodarska postojanka. Zadnji lastniki so bili Turjačani, ki so imeli 4 km vstran v Dvoru fužine in li-varno. V NOB je bil grad pomembna utrdba, ki je večkrat men-jala svoje gospodarje. Pod gradom je bila papirnica, ki je med okupacijo delala za partizane.

Neopazno je cesta zavila proti Podhosti, vasici v senci sto-letnih bukev, ki je dala toliko svojih sinov za obrambo do-novine. Tudi Podturn obdajajo gozdovi. Kdo ne pozna Dolenjskih Toplic, vasi v dolini Sušice, med predhribi Gorjancev s ter-malnim, nekoliko radioaktivnim vrelecem (38 °C), ki ga omen-jajo že v 13. stoletju. V Vavti vasi smo se spomnili prelepih Borovih pesni pokojni ženi, ki je prav tu padla kot partizan-ka. Straža je precej pomembno lesno industrijsko središče na Dolenjskem. V rimski dobi je bila tu močna posadka-straža, ki je varovala Rimljane barbarskih plemen, ki so vdirala iz goz-dov (od takrat tudi ime).

Še malo in pred nami se je zasvetilo Novo mesto, prestolnica Dolenjske. Včasih ga po ustanovitelju inenujejo tudi Rudolfovo mesto. Leta 1965 je praznovalo 600-letnico obstoja. Danes se mesto hitro razvija; ima tovarno zdravil Krka in tovarno avtomobilov IMV.

Naša prijateljca: prof. Jože Škufca, ravnatelj zdravstvene srednje šole in dipl. ing. Jože Petrič, z gozdnega gospodarstva Novo mesto, sta nas počakala pred šolo. Prof. Škufca nas je popeljal po mestu h zgodovinskim in kulturnim spomenikom. Ogljedali smo si mestno obzidje, Trdinovo in Kettejevo hišo (kot pravijo), njuna doprsna kipa pred rotovžem, kjer stoji tudi slavni vodnjak (Kette: Na trgu) in padajo kaplje v kotanjo, a pesnikova misel ni mogla do ohole deklice. Spominski steber, kjer so Nemci na Silvestrovo 1943 leta obesili 2 partizana, je zgovorna priča njihovih grozodejstev na tem koščku naše zemlje. Hiše ob robu trga nas spominjajo pisateljice Ilke Vaštetove in skladatelja Marjana Kozine. Vstopili smo v frančiškansko cerkev z renesančnimi reliefnimi nagrobniki okoliških graščakov iz 16. stoletja, posebno Lenkovičev, poveljnikov vojne krajine.

Nismo smeli mimo bivše gimnazije, kjer so včasih sedeli naši ustvarjalci: Vodnik, Jenko, Tavčar, Kette, Župančič in drugi. Bežno smo si ogledali napis na Kneclovi hiši, kjer so se leta 1848 Novomeščani prvi drznili uprizoriti Linhartovo delo Matiček se ženi. Vstopili smo tudi v Dolenjski muzej v nekdanji Križatiji, kjer nam je arheolog Tone Knez najprej pokazal ilirske in keltske izkopenine iz hallstadtske dobe. Največ so jih našli na Znančevih njivah. Muzej ima tudi oddelek NOB in bogato galerijo slik, kjer razstavljajo dela naših slikarjev in kiparjev (Lanut, Jakac, Cvelbar, Savinšek itd). Z izredno silo umetnika so nas pritegnile slike Borisa Kobeta, ki so prav tedaj krasile galerijo. Skrbno izbrane, toplo žareče barve so poživiljale dolensko pokrajino na platnu. Kdo ne bi hotel takšne slike? Upodobil je tudi Trdinove bajke in povesti. Dela so verna slika Podgorcev, od nekdanj pridnih in poštenih, a malce vraževernih ljudi. Še pogled nekdanjim mestnim vratom in že smo po slikovitem Bregu nad Krko na vrhu griča, kjer kraljuje Kapiteljska cerkev s prelepo Tintorettovo oltarno sliko (beneški dramatični stil). V študijski knjižnici so imeli ravno razstavo slovenskih satiričnih listov. Že ob tem si pomislil, kako skrbno in požrtvovalno je to zbiral kustos Bogo Komelj. Pokazal nam je tudi redke izdaje Vodnikovih in Prešernovih pesni, Dalmatinovo biblijo in drugo. Celo Levstikovo palico, Trdinov krožnik in žlico smo videli tam.

Še in še bi lahko ogledovali kulturne in zgodovinske spomenike v Novem mestu, a morali smo dijakom pokazati tudi zanimiv nasad Vahto na pobočju Gorjancev na obeh straneh ceste, ki vodi iz Novega mesta v Metliko. Morda se bo komu čudno zdelo, da smo ogled kulturnih in zgodovinskih spomenikov povezali tudi z gozdarsko stroko. Vendar upam, da nam tega ne bo prehudo zameril, saj tudi življenje nenehno povezuje včasih nemogoče stvari in prav naš dijak se bo moral znajti tudi v tem, da ne ostane v katerem od obojega suho drevo.

Izredno ljubeznivi ing. Jože Petrič z GG Novo mesto nam je pojasnil prav vse, kar nas je zanimalo:

Gozdno gospodarstvo Novo mesto gospodari na ozenlju občin Črnomelj, Metlika, Novo mesto (del), Trebnje (del) in Grosuplje (del). Teritorialno je to razdeljeno na 6 gozdnih obratov: Novo mesto, Straža, Podturn, Črnošnjice, Črnomelj in Trebnje. Površina gozdov GG Novo mesto je 76.000 ha: od tega 25.000 ha družbenih in 50.400 ha zasebnih. Lesna zaloga v zasebnem predelu na $\frac{2}{3}$ površine je le borih 128 m³/ha (23 m³ iglavcev in 101 m³ listavcev); v družbenem predelu pa 201 m³/ha (82 m³ iglavcev in 119 m³ listavcev. Vsekakor je iglavcev izredno malo, saj rastejo v zasebnem predelu (17.000 gozdnih lastnikov) v glavnem nekvalitetni listavci, kot so gaber, cer in podobno. Še bolj pa so potrebna skrbne gozdarjeve nege rastišča, ki so sicer primerna, a so jih prekomerno izkoriščali. To so znani belokranjski steljniki, vaške gmajne, kočevarske košenice in pašniki, knečki gabrovi in cerovi gozdovi. Leta 1961 so pridni dolenjski gozdarji začeli načrtno obnavljati takšne predele, ki jih je 12.000 ha. Dobro volje tem ljudem ne manjka, denarno pa bi jih morala podpreti tudi širša družbena skupnost. Sadovi biološkega vlaganja se pokažejo šele po nekaj letih. Vendar so uspeli poleg ostalih pogozdovanj in gojitvenih del vzgojiti od leta 1961 na teh površinah 1.450 ha intenzivnih nasadov iglavcev. Med take spada tudi nasad Vahta. Ine je še iz časa turških vpadov, ko so bili tam naseljeni uskoki. Nadmorska višina je 500 - 630 m. Preje je bil prostor poraščen z gabrom in bukvi in poprečna lesna masa je znašala 40 m³/ha. Klima je tu kot nalašč za rast iglavcev. Površina nasada je 115 ha, v bližini, nad Koroško vasjo in nad vasjo Konec pa še 30 ha. Posadili so smreke (70 %), jelke (21 %), nacesen (7 %), zeleni bor in duglazija (2 %). Drevesne vrste so pomešane; vmes pa, so tudi naravne skupine kvalitetnih listavcev, ki bodo dopolnili ta sestoj. S pridno nego je smreka že v osmem letu zrastle toliko kot navadno v gozdu v 14 letih.

Še zadnji pozdrav Gorjancem in Beli krajini onstran. Začutili smo, kako bogata je naša zemlja in koliko lepote hrani v osrčju. Razuneli smo, zakaj sta bila prav gozd in samotno drevo v njen pogost motiv naših umetnikov.

Pogled je še enkrat objel okolico: nogočne razvaline gradu Hmeljnik, Lukenjski grad, prebivališče Erazma Predjanskega; Šnihel, kjer večno spi Prešernova nesojena ljubica; Gracarjev turn s Trdinovo sobo; Grad Prežek nad Cerovim logom, last Andreja Smoleta, pri katerem se je večkrat mudil Prešeren in še po pogumnih kmetih znani Mehovski grad (Aškerc: Tlaka).

Vračano se, prelepa Dolenjska, polni toplih vtisov in trajnih spominov.

prof. Stana Pavlica

xXx

KRALJICA ROGA

Prejšnji mesec se je na našem obratu zadrževal ing. Franjo Sgerm iz biotehniške fakultete iz Ljubljane z nalogo, da izmeri oziroma izdelata analizo najdebelejših dreves. Poleg debelih dreves v gospodarskem gozdu, je obiskal tudi pragozd Kopo. Ker so navadno prav v pragozdu debela drevesa in je bila velika možnost, da najde prav tam drevo velikih dimenzij. Pragozd ga je glede debelin razočaral, ker drevesa, preden dosežejo večje debeline, začno propadati. Zato pa je jelka v revirju Resa napravila boljši vtis.

Sledila je natančna meritev in nato obdelava teh podatkov. Točne podatke glede premera, nase prirastka itd. smo dobili iz biotehniške fakultete v Ljubljani. Nekaj najbolj zanimivih podatkov tudi navajam:

Kot sem že omenil se jelka nahaja v revirju Resa, odd. 15 ob gozdni cesti Travnik-Žaga Rog oddaljena od ceste 21 m. Nadmorska višina je 875 m. Nahaja se v sestoji jelke, bukve in javorja. Drevo je zdravega izgleda z močno razvito krošnjo. Deblo je pravilno oblikovano in dobro zakoreninjeno. Ina 7

zelo močnih koreninskih nastavkov. Ker raste jelka na vrhu Rajhenavskega Rogá, je s tem izpostavljena zelo močnemu vetru in je zato razumljivo, da je jelka morala oblikovati zelo močne koreninske nastavke, da bi se lahko upirala vetru, še posebno če je obtežena s snegom.

V prsni višini 1,30 m znaša obseg 5,623 m in če iz tega izračunamo premer, znaša le-ta 179 cm. Višina drevesa je 41,7 m, do prve veje pa je 9,3 m. Starost je izračunana na osnovi dveh izvrtkov. Najmanjši izračun na starost znaša 235 let, s predpostavko, da je drevo raslo in se razvijalo normalno brez zastojev v mladosti. Ker pa lahko jelka čaka tudi do 120 let in več kot kapnik, je verjetno njena prava starost nekje med 235 in 350 leti.

Prirastek - poprečni debelinski znaša 8 mm za zadnjih 35 let. Zadnja 3 leta pa se je zelo zmanjšal, najprej na 5,4 nato na 3 in zadnje leto celo na 2 mm. Tudi višinski prirastek je malenkosten in izgleda da v višino ne bo več kaj posebnega priraščala. Telesnina jelke znaša 30,6 m³. Po izjavi ing. Sgerma je opisana jelka druga najmočnejša v Sloveniji. Najdebelejša je bila v Trnovskem gozdu, vendar je pred leti propadla zaradi strele. Prvo mesto ima sedaj jelka, ki raste v bližini Ribnice na Pohorju.

Predlog ing. Sgerma je, naj jo ogradimo in opremimo z napisno tablo, ki naj vsebuje najbolj splošne podatke o jelki. Oprenili jo bomo tudi s kažipotí. Upam, da bo za to delo čas v letošnji zimi.

In še ena zanimivost!

V revirju Travnik oddelek 34 a se je pri gradnji gozdne železnice porušila bukev premera 29 cm s koreninami vred. Drevo ni odmrlo, ampak je iz vej oblikovalo samostojna drevesa od 12 - 20 cm v prsni višini. Tudi matično drevo je pognalo iz debla korenine. Vseh 5 dreves je približno enake višine, okrog 16 m, lepega zunanjega izgleda in so lepo vključena v drogovnjak.

ing. Ludvik Starič

H U M O R

Telefonski razgovor

Neko jutro je pripeljal na gozdni obrat Straža naš Mik dva lista za motorni žagi Stihl 0,41 in Stihl 0,8. Ker nismo vedeli kateri list kam spada je zazvonil telefon pri Sonji na direkciji.

"Halo, prosim Novak Daneta".

Glas - daleč od telefona: "Crni"!

"Halo, Dane tukaj!" se je oglasil Crni.

"Prosim, povej kakšna je razlika med mečema za 0,41 in 0,8", vprašam.

"Veš, razlika je velika", mi odgovori.

"Kakšna?" zopet vprašam.

"Gor ne paše, če ni prava", odgovori.

Vprašam: "Kako naj vem, ko pa niman tu žage. Kakšna je vidna razlika?"

Dane kot iz topa: "Po kataloški številki".

xXx

KOČEVSKI ROG VAS VABI

Prve dni oktobra je bil v Dol. Toplicah republiški seminar "Gozd in okolje". Nekaj objektov, katere so si udeleženci ogledali, smo pripravili tudi na območju gozdnega obrata Podturn. Pri zbiranju gradiva sem ugotovil, da domačini pravzaprav zelo slabo poznajo zanimivosti mimo katerih dan za dnem hodijo. Bili smo v ČSSR, občudovali smo bogatstvo urejenih gozdov in lepoto starih mest Švice, obiskujemo Novigrad in bližnjo okolico, domačih zanimivosti in lepote pa ne vidimo. Ne znamo pa to bogatstvo tudi posredovati drugim.

Zaradi tega sem prišel na misel, da bi v kratkem sestavku, nekakšnem vodiču po našem delu Roga, seznanil člane našega kolektiva z zanimivostmi, katere se nudijo očem. Rog je poln prirodnih lepote in zgodovinskih spomenikov zlasti iz NOB. Ni ga lepšega nedeljskega izleta z avtomobilom od Toplic do žage Rog. Torej na pot!

Kmalu za našo zgornjo drevesnico, če prihajate iz Podturna, se nahaja v vznožju hriba zanimiva kraška jama Jazbina. Same jame s ceste, zaradi drevja, niti ne bi videli, če nanjo ne bi opozarjali smerokazi. Pač pa se dobro vidi prostor za piknik in taborenje, pod krošnjami mogočne bukve in cera v neposredni bližini jame. Postavljeno je ognjišče za pripravo dobrot na žaru in več klopi.

V prvih letih po vojni, ko so bile veselice in sindikalni izleti v modi, je bilo pred jamo precej prireditev. Sčasoma, ko se je to opustilo, je vse zarastel plevel. Poleg tega so iz bližnje destilarne vozili pred vhod odpadne iglice, tako, da je bil dostop zaradi kupov in visokih kopriv skoraj nemogoč. Letos spomladi smo vhod v jamo očistili in zravnali, tako, da bo zopet lahko na ogled.

Prav pod že omenjeno bukvičo in cerom pa so se tudi vršila vsakoletna tradicionalna medobratna in izbirna tekmovanja gozdnih delavcev v sekaških veščinah. Najboljši so nas potem zastopali na republiškem tekmovanju.

V rekreacijske namene se je ta prijetni prostor uporabljal že davno prej. V knjižici "Zdravilišče Toplice na Kranjskem" iz leta 1900, pisec Pavel Zhuber pl. Okrog, opisuje tudi ta prostor. Dobesedno piše: "Še pred nekaj leti je bil ta kraj prijetno zabavišče topliškim gostom, kjer so ob mrzlem pivu in dobri kavi preživeli mnogo veselih ur".

Tako je pisalo o Jazbini pred skoraj 70 leti. Na levi strani pred vhodom je stala takrat Auerspergova lovska kočica z gostiščem. Ostanki temeljev so vidni še sedaj in na ta nekoliko dvignjeni prostor smo postavili hrastovo mizo s klopmi.

Vhod v jamo je bil zazidan z ozkimi vrati in sicer l. 1886. Letnica se še sedaj vidi vsekana v kamen nad vhodom. Prostore v začetku jame je uporabljala nekdanja soteška pivovarna za skladišče in prirodno hladilnico.

Za vse tiste, ki bodo šli kaj dalj pogledat v jamo velja ta kratek opis: Takoj za vrati se jama razširi v malo in nato v veliko dvorano. Po približno 60 metrih dolžine, se konča jama v dimniku podobni votlini. Vanjo ni možno brez lestev. Iz tega "dimnika" se po ozkem predoru pride v veliko dvorano polno kapnikov. Predor v stranski steni, pa se konča v manjši dvorani. Seveda rabite za ogled močno svetilko in toplo oblačilo.

Izhodiščna točka za izlete po Rogu je pravzaprav uprava gozdnega obrata Podturn v Rožeku. Pri njej zato stoji že od začetka oktobra velika tabla "orientacijski načrt koč. Roga z okolico". Nanjo opozarja tudi kažipot na križišču pri tehtnici. Načrt naj bi služil vsen obiskovalcem Roga in potnikom za Kočevje. Na njej so označene vse važnejše zanimivosti in oštevilčene vse ceste. Iste številke najdete tudi v naravi na cestnih kamnih, na pričetku cest. Kratka legenda vam pove, kaj vse lahko najdete na območju, ki ga zajema.

Pred in za upravo lahko vidite zametke arboretuma, to je nasada vseh vrst drevja in grmičevja. Število prinerkov se vsako leto povečuje. Opozoril bi vas zlasti na dva mamutovca (Sequoia) in na metasekuajo, ki je po izvoru iz Kitajske in jo poznamo pri nas šele nekaj let. Sedaj drevesa niso večja od 2 metrov, drugače pa spadajo mamutovci v Kaliforniji (kjer so doma) med največja drevesa na svetu. Na vrtu prav pred upravo je lep skalnjak s panešpljo (Cotoneaster) in bujnim ruševjen. Tega so prinesli izpod Pece na Koroškem in tu kar lepo uspeva. Vsa drevesca so označena z napisnimi tablicami in to s slovenskim in latinskim imenom.

Na manjšem platoju v nasadu za hišo bomo sponladi postavili klopi. Iz tega mesta je lep pogled na arboretum in bližnjo okolico v dolini. Pred leti je tu stalo leseno kegljišče. Nanj sponinja sedaj le še kamenita plošča, na kateri so stali keglji.

Takoj izpred uprave pelje skozi nasad prijetna peš pot. Skozi senco debelih jelk se nato nadaljuje proti drevesnici in še naprej proti Jazbini.

Le 20 metrov naprej od poslopja gozdne uprave, se od roške ceste desno odcepi pot proti razvalinam gradu Rožek. Ta peš pot je tudi bližnjica za Pogorelški križ, kjer zopet pride na roško cesto. Do razvalin gradu pa je le 350 metrov, zato ogleda ne smete zamuditi.

Marsikje imajo bolj ohranjene razvaline in celo mogočnejše gradove, kot so razvaline gradu Rožek. Videli pa boste kakšna je rušilna sila prirode in agresivna moč gozdov. Težko je verjeti, da je še za časa Valvazorja stal na tem mestu mogočen grad, tedaj last grofa Gallenberga. Saj piše Valvazor leta 1681 v svoji Slavi Vojvodine Kranjske:

"Mogočni grad ima poleti hladne sobe, okoli njega pa so vinogradi". Danes so ruševine sredi gozda in o vinogradih ni sledu. Prav tako tudi ne o veliki v živo skalo vsekani vinski kleti, katera se v istih virih omenja.

V 13. stoletju so bili lastniki gradu gospodje pleneniti Rožeški, katerim je bil grad tudi rodna hiša. Kako mogočen in pomemben je bil grad pove tudi to, da je iz zapiskov iz leta 1484 razvidno, da se je Dol. Toplicam včasih pravilo Toplice pri Rožeku in ne pri Novem mestu.

Nobenih podatkov ni, da bi bil grad porušen ali požgan. Verjetno je bilo bivanje v njem opuščeno, nakar je začel propadati. Za to predpostavko govori tudi dejstvo, da je njegov kasnejši lastnik bil knez Auersperg, ki je bil tudi lastnik za bivanje mnogo bolj primernega soteškega gradu.

Kdaj je bil porušen je težko povedati. Po mogočni sreki premera 95 cm in višine 39 metrov, ki se je zasejala sredi razvalin, pa je vsaj že 150 let v razvalinah.

Naj povem še to, da je grad imel velik stolp (turn), kateri je stal še pred nekaj leti in je najbrž poimenoval vas pod njim to je Podturn. Za gradom je dolina "globočica" imenovana, kjer leži sneg celo v juniju. Torej je bila lega gradu zelo posrečeno izbrana, čeprav na prvi pogled s poti to ne izgleda.

Nekaj metrov od razvalin gradu pelje pot nad kamnolomom od koder je lep pogled na vas pod njim in na belo cesto, ki se vije proti Selom in še dalje proti Dol. Toplicam.

(Se nadaljuje)

ing. Slavko Klančičar

xXx

VTISI S STROKOVNE EKSKURZIJE V ZAHODNO NEMČIJO, ŠVICO IN
ITALIJO

(Nadaljevanje)

V torek zjutraj smo se takoj po zgodnjem zajtrku odpeljali proti sedežu glavne centrale inštituta za razpraševanje delovnih mest, ki leži v obrobnem delu mestnega središča.

Na inštitutu so nas pričakovali in so nas takoj sprejeli. V večji dvorani so nas v grobem seznanili s stanjem varstva pri delu v Nemčiji in s svojim delom. O tem nas je seznanjal obratni svetnik inštituta, dr. Adolf Ichütz, prof. Battestin pa je pridno prevajal in vodil razgovor. Odkrili smo, da je prof. Battestin, iz zavoda za varstvo pri delu Ljubljana, univerzalen jezikoslovec, saj poleg nemščine dobro obvlada tudi francoščino, italijanščino in še kaj. Med razgovorom so nam postregli z osvežilnimi pijačami, vsakemu pa so dali tudi po nekaj vzorcev strokovne varnostne literature.

Podrobnosti s tega razgovora za širši krog bralcev niso toliko zanimive, zato se bom omejil le na nekatere splošne značilnosti varstva pri delu v Nemčiji, kot sledi:

- Vsi delavci so po zakonu socialno zavarovani. Poleg tako imenovanega poklicnega zavarovanja, ki vključuje stroke oz. delovna mesta, obstaja še zavarovanje za poljedelsko panogo in pa državno zavarovanje. Vse tri oblike zavarovanj so vključene v polnoveljaven sistem socialnega zavarovanja.
- Varstvo pri delu je le en del varstva ljudi, poleg varstva žena, otrok itd.
- Zavodi za varstvo pri delu so z zakonom pooblaščen za pospeševanje in izvajanje varstva pri delu. Pooblaščen so za izdajanje obsežnih smernic za varno delo. Prvi snočič takih smernic so v Nemčiji izdali 1924 leta. Omenjeni zavod vključuje v svoja inštitutska proučevanja in svetovanja za varno delo kar 36 strok. Čeprav je njihova dejavnost prvenstveno svetovalna pa imajo po zakonu enake pravice, kot inšpekcija dela. V njihovi pristojnosti je tudi pretežni del nadzorstva v obrti. Tehnične službe inštituta imajo vsak čas pravico dostopa v podjetje.
- Po podjetjih so zaposlene posebne pooblaščenice, varnostno izobražene osebe, ki imajo status svetovalnega organa vodstva podjetja za vprašanja varstva pri delu. Te osebe so pravno vezane na zavod, plačane pa pri podjetjih. Manjša podjetja imajo po enega pooblaščenca za varstvo pri delu, večja pa več, običajno za posamezna področja dejavnosti. Podjetja se dogovore za take ljudi preko gospodarske zbornice. Pravno status pooblaščenih varnostnih strokovnjakov še ni urejen.

- Diplomo varnostnega inženirja je pri njih mogoče za enkrat dobiti le z dopolnilnim študijem pri inštitutu, želijo pa bi, da bi to izobrazbo v bodoče prevzela tehniška fakulteta. Taka želja se poraja tudi pri nas, ker bi bila to perspektivno bolj racionalna in uspešna rešitev, v primerjavi s sedanjo posebno višjo tehniško varnostno šolo.
- Imajo pravico izdajati predpise o vedenju delavcev, varnostni vzgoji ipd. Pri izdajanju predpisov za varno delo pri raznih strojih in napravah sodelujejo z izdelovalci strojev in njihovimi tehničnimi kadri ter z upravnimi odbori podjetij. Pristojni so tudi za izdajanje varnostnih atestov za stroje ali naprave, kar pa je še prostovoljno, na željo proizvajalca. Proizvajalci se tega drže. Lastnik podjetja je nanreč prvi odgovoren za varno delo, oz. izvajanje varnostnih ukrepov. Pri večjih podjetjih lahko to pristojnost - dolžnosti in pravice - prenese na obrate. Zaradi tega pooblaščen osebe za varstvo pri delu v podjetjih niso osamljene glede prizadevanj na področju VD. Upravni odbori podjetij nanreč zelo radi sodelujejo s temi osebami pri uveljavljanju varnostnih ukrepov.
- Na splošno menijo, da s predpisi ni mogoče vse reševati, ker gre razvoj prehitro naprej. Zato so vedno nepreklicno pomembna le varnostna načela pri konstruiranju in izdelovanju strojev, naprav, gradnjah objektov, opravljanju nekih novih del ipd. Ta morajo biti v skladu s tozadevnimi osnovnimi obveznimi smernicami in ciljem - varno delo.
- Kot gonilo za izvajanje varstva pri delu jim služijo tudi denarne kazni, ki jih morajo plačati podjetja z relativno velikim številom nezgod. Kaznovana so predvsem podjetja, včasih pa tudi posamezni strokovni kadri, zlasti če se ugotovi, da so se enaki varnostni prestopki kljub nasvetom zavodov, ali kljub obveznim smernicam zavodov za varno delo ponavljali. Kazni znašajo do 10.000 DM. Seveda pa je to zadnji ukrep, medtem ko je prvenstvena smer svetovanje. Višino kazni določajo po jakosti podjetij in po % nezgod nad poprečjem panoge. O višini kazni se s podjetjem sporazumejo. Pri ugotavljanju stanja varstva dela pri taken podjetju upoštevajo nezgode na delu in nezgode na poti na delo ali iz dela. Poleg poškodb mehanske narave upoštevajo tudi poklicna obolenja (silikoza, kemična sredstva itd.).

- Financiranje varnostnih institucij je urejeno tako, da podjetja vplačujejo določen odstotek od svojega bruto dohodka v poseben sklad za pospeševanje varstva pri delu. Večji odstotek prispevka je odrejen za podjetje z nadpovprečno visokim številom nezgod. Tudi to je oblika stimulacije v prizadevanjih za varno delo pri podjetjih.
- Če se delavec ne drži varnostnih ukrepov, ga opozore, narkar sledi disciplinska kazen. Če se ne poboljša, ga odpustijo z dela. Z denarno kaznijo ga zelo redko kaznujejo in ga raje odpustijo, ker ne marajo tvegati. Odpust je za ostale delavce pa tudi za odpuščenega delavca zelo prepričljiv ukrep. O kaznih lahko razpravlja in odloča upravni odbor podjetja.
- Ob nezgodah vedno nastopa vprašanje regresiranja od socialnega zavarovanja. To je namreč odvisno od vrste nezgod, oz. krivde za nezgodo. Zato so tehnične službe varnostnih zavodov dolžne preverjati okoliščine nezgod po prejetih prijavah podjetij. Povedali so nam primer, da če gre človek po stopnicah, sta dve objektivni možnosti za nezgodo in sicer v slabih stopnicah ali pa v tem, če stopnice nimajo primerne ograje.

Če ni šlo ne za prvo, ne za drugo možnost, gre za osebno odgovornost za nezgodo, n.pr. prehitel prestop. V tem primeru je nadomestilo osebnega dohodka za poškodovanca precej nižje.

Iz tega primera vidimo, da v Nemčiji, pri nadomestilih osebnega dohodka vsled poškodb, v veliki meri upoštevajo osebno odgovornost za nezgodo. Pri nas je uveljavljena le za primer, ko gre za invalidnost (obvezna posebna, temeljita raziskava nezgode z zapisniki, skicami, izjavami prič in drugim dokaznim gradivom). Ne glede na krivdo dobi poškodovanec pri nas enako, polno nadomestilo osebnega dohodka za čas nezmožnosti za delo.

- Sodišče v Nemčiji ne pride v poštev pri urejevanju zadev s področja uveljavljanja pravic iz socialnega zavarovanja. Vse v zvezi z odškodninami se ureja z zavarovalnicami. Če nekdo smatra, da je varnostni zavod napačno ocenil nezgodo, to oceni nevtralna arbitraža.

- Varnostni zavodi izdajajo precej strokovne varnostne literature, različen slikovni material ipd.
- Strokovna šolanja za posamezne poklice in delovna mesta imajo urejena po vsej državi, pri specializiranih centrih za izobraževanje.
- V Zahodni Nemčiji so imeli v letu 1968 sledeče število in strukturo nezgod.

1.800.000 nezgod na delu
200.000 nezgod na poti na delo in iz dela
24.000 poklicnih obolenj
2.024.000 primerov skupaj

Od nezgod po prijavah je bilo srednje težkih in težkih poškodb:

40.000 pri nezgodah na delu
13.000 pri nezgodah na poti
5.000 pri poklicnih obolenjih
58.000 primerov skupaj

Smrtnih primerov je bilo:

2.800 - pri nezgodah na delu
1.500 - pri nezgodah na poti
170 - pri poklicnih obolenjih
4.470 - primerov skupaj

Smrtnih primerov vsled prometnih nezgod (posebna kategorija) je bilo 16.000.

Žal nimam primernih primerjalnih podatkov za Jugoslavijo ali Slovenijo.

- Zelo veliko pozornost posvečajo rehabilitaciji invalidov. V ta namen imajo celo vrsto specializiranih fizioterapevtskih ustanov.
- Institut za razpraševanje delovnih mest je bil ustanovljen 1934. leta, predvsem zaradi zelo številnih primerov poklicnih obolenj - silikoze. Tehnične varnostne službe, ki so obstojale dotlej, temu niso bile kos, ker je šlo za specifična proučevanja. To je življenjsko nevarno obolenje pljuč vsled vdihavanja zelo drobnih delcev prahu silikat-

nega izvora. Zlasti je nevaren zelo fini prah, v velikosti pod 5 mikronov (tisočinka milimetra). Svojo dejavnost so sčasoma razširili na vse vrste prahov, ki nastajajo v industriji. Prahovi lahko delujejo škodljivo s svojimi fizikalnimi, kemičnimi, ali pa radioaktivnimi lastnostmi.

Institut ima sledeče oddelke:

1. Fizikalno merilni oddelek
2. Kemično analitski oddelek, ki analizira pline, pare, snovi
3. Oddelek za mineralne prahove
4. Svetovalni oddelek za razpraševanje - ventilacijsko tehniko
5. Oddelek za preizkus filtrov

Pregledujejo vse vrste respiratorjev proti prahovom. V ta namen imajo izpostave tudi v drugih državah, celo na Japonskem. Pregledujejo tudi industrijske sesalce za prah, zlasti v keranični industriji (silikatne prinesi), filtre za bolnice, za farmacevtsko industrijo, za obrate s posebno močnimi prahovi, filtre proti bakterijam in virusom (spособnost zadrževanja delcev do velikosti 0,02 mikrona).

Fizikalni oddelek bodo razdelili in osnovali nov oddelek - za varstvo pred sevanjem. Uporaba radioaktivnih izotopov je vedno večja in terja posebna proučevanja, merjenja in ukrepe. Sedaj imajo v državi okrog 12.000 podjetij, kjer bi bila tovrstna merjenja potrebna. Kontrolirati je n.pr. potrebno tudi radioaktivnost svetlečih delov v industriji, svetlobna telesa za razsvetljavo cest, ker vsebujejo radioaktivni torij, kontrola rentgenskih naprav ipd.

- Pomembna je publicistična dejavnost. Izdajajo svojo varnostno revijo "Prah" (Staub), skupaj z Američani tudi v angleščini. To je najbolj razširjena varnostna revija.
- Raziskovalna dejavnost instituta je deljena na temeljna raziskovanja instituta, ki so udeležena z 20 % deležem, 80 % delež pa predstavlja praktični del raziskovanj, z meritvami v podjetjih. V teku imajo razne raziskave praktičnega pomena, s ciljem, da bi spremenili tehnološke postopke v podjetjih.
- Vsake dve leti priredijo mednarodni in svetovni kongres, ki se ga udeležujejo tudi Jugoslovani.

Ob koncu razgovora so nan na institutu pokazali nekaj dobro opremljenih raziskovalnih laboratorijev in nam demonstriali nekatera dela. Med drugim so nan pokazali tudi napravo za preizkušanje trdnosti zaščitnih čelad. Opazil sem, da so imeli na preizkušnji tudi nekaj tipov "Šubertovih" čelad, ki jih uporabljamo tudi pri nas. Pokazali so nam tudi razstavo vseh tipov protiprašnih respiratorjev (mask), s katerimi so imeli doslej opravka. Imeli so respiratorje z vseh koncev sveta, ker so jih dobili kot specializiran zavod v ocenitev. Med njimi je bil tudi reven primerek iz Jugoslavije.

Po teh ogledih smo se z darilcem poslovili od prijaznih gostiteljev in odpotovali proti Kölnu. Med vožnjo po Bonnu smo videli palačo predsednika republike, rezidenco predsednika vlade in stavbo zunanjega ministrstva. Razen palače predsednika republike, ostale stavbe niso nič posebnega. Bolj nas je prevzela stavba nove opere, ki so jo zgradili nad Renon. Zgrajena je v izrazito modernističnem slogu. V Bonnu sedaj, tako kot v Münchnu, grade podzemeljsko železnico, čeprav je sam Bonn za enkrat še majhno mesto. Računajo namreč, da se bosta v perspektivi Bonn in Köln združila v enotno naseljeno področje, kar pri tej gradnji tudi upoštevajo.

Köln leži prav tako ob Renu, vendar predvsem na desnem bregu reke. Od Bonna je oddaljen okrog 20 km proti severu. Da je postal najhnen Bonn prestolnica države, je treba pripisati predvsem bivšemu kanclerju Adenauerju, ki je bil tu doma.

Köln je veliko, milijonsko mesto. Čez Ren je bilo pred vojno speljanih 7 velikih mostov, ki pa so bili med vojno vsi porušeni. Sedaj so obnovljeni. Eden od njih je viseč. Okoli velike, čez 100 m visoke katedrale, ki je posebnost tega mesta, je še precej ruševin, ki jih odstranjujejo, vzporedno z novo urbanizacijo mesta. Blizu je tudi moderna zgradba nove opere.

V Kölnu smo se ustavili za dobro uro, v bližini katedrale in Rena, kjer smo komaj dobili parkirni prostor. Razkropili smo se po bližnjih trgovnicah in gostiščih. To je bila prva priložnost za nakupe, na kar so zelo nestrpno čakali zlasti tisti, ki so jih tiščale "prešvercane"marke. V zelo živahni trgovski ulici so nam prodali tranzistorski sprejemnik, dežnike, razne športne rekvizite, nože, vžigalnike ipd.

Eden od naših se je v tej ulici - v reklamne namene, fotografiral skupaj s prikupno Japonko, v tradicionalni nošnji. Za to "uslugo" je dobil nekakšno srečko in reklanni material. Menda bo dobil fotografijo po pošti. Upajmo, da fotografija ne bo povzročila zakonskih razprtij. Čas se je hitro iztekkel, pričelo je celo deževati in takoj smo cenili kolege, ki so kupili dežnike. Iz Kölna smo nato odpotovali proti manjšemu, vendar industrijsko nočno razvitemu mestu Kaiserslautern.

S tem smo zapustili najvišje proti severu ležeči del naše poti, se deloma peljali po isti cesti ob Renu, nato pa zavili proti zahodu. V Kaiserslautern smo prispeli že v vraku in se nastanili v hotelu Brenner, kjer so nas pričakovali. Po dobri večerji, ki smo jo zalili s pivom, smo opazili na eni od miz steklenico, na kateri je bil napis: Serpska slivovitz Radi Radenkovič". Izgleda, da naš slavni nogonetaš ni pozabil domovine, čeprav tokrat za namene lastnega "biznisa". Za večerni ogled mesta smo bili preutrujeni pa tudi mesto se nam ni zdelo dovolj prikupno, zato smo odšli spat. V sredo zjutraj smo zgodaj odpotovali proti cilju tega dne, Zürichu v Švici. Pot nas je vodila skozi Johannesbutz Felcenwald (gozd, ki se razprostira vse do francoske meje) v Francosko pokrajino Alzacijo. Ta cesta se na nemški strani imenuje Nemška vinska cesta in pelje skozi že omenjen Johannesbutz, Anvajler, Berg Bager in Rechenbach. Gozdovi tega področja so strukturno zelo različni, tako po drevesnih vrstah kot po starosti. Poleg starejših, enodobnih, čistih sestojev bukve in hrasta, rdečega bora in smreke sem opazil nenavadno mešanico bukve in rdečega bora. Gozdnih cest imajo veliko, vse pa so zaprte za javni promet. Ko smo prišli iz gozda, smo se znašli v območju rahlo gričevnate pokrajine, polne vinogradov. Nekoliko pred nemško-francosko mejo stoji stavba z ograjo in drugimi deli, ki so sestavljeni iz samih sodčkov in sodov. To je simbolični zaključek (ali pričetek nemške vinske ceste.

Na meji smo morali prepričevati francoske obmejne organe, da je med Jugoslavijo in Francijo že nekaj časa sklenjen sporazum o odpravi vizumov. Po daljši razpravi so nas le spustili skozi, za nekatere celo prehitro. V bifeju na nemški strani so se namreč krepčali s pelinkovcem "Jöger-meister", ker so želeli spraviti v promet še preostale marke. Potovanje po Alzaciji je potekalo po nižavju med gorovjem Vogezi in Renom, skozi živinorejska in vinogradniška področja. Po Vogezih je potekala močno utrjena francoska obrambna črta, znana pod imenom Maginatova linija. Od daleč smo celo opazili eno od

trdb in grad Ortenburg. Nemci pa so imeli v Schvarzvaldskem ribovju, na drugi strani Rena svojo, Ziegfridovo obrambno inijo. Nižavje med Renom in Vogezi je pred 2. svetovno vojno pripadalo Nemčiji, po vojni pa je bilo priključeno k Franciji. Po večurni vožnji smo prispeli v glavno mesto Alzacije - trasburg. V času polurnega postanka smo napravili nekaj pometkov trga, stare cerkve z nedozidanim stolpom in mestni el ob reki, ki ga primerjajo z motivi Pariza ob Seini.

trasburg je že na prvi pogled prijetno in živahno mesto, judje pa se obnašajo veliko bolj sproščeno, kot v Nemčiji. rav gotovo gre za posledice razlik v mentaliteti oz. temperamentu obeh narodov. Medtem, ko so Nemci znani po natančnosti, redoljubnosti in zapetosti, njihovi kraji pa so zelo čisti, pravijo, da se Francoz zadovolji z dobro jedačo, pijačo n redom v okviru družine ali svoje hiše, za okolje izven tega kroga pa se manj zanima.

ed nadaljnjo potjo skozi Alzacijo nas je vseskozi spet premljal Ren. Tod smo se srečevali z manjšimi in razmeroma revnejšimi naselji, čeprav je pokrajina rodovitna. Tu in am smo videli na paši govedo, izrazito črno bele barve. Sier pa je tudi tod pokrajina zelo enolična, ravna do rahlo alovita.

ovsođ po Alzaciji se ljudje vozijo s kolesi, kolesi z dodatnimi motorčki in razmeroma malo z mopedi. Vsa taka vozila pa o v estetskem pogledu prav grda. Izgledajo zelo masivna, z izkimi, širokimi sedeži, pod katerimi se svetijo vzmeti zatarelih oblik. Morda so bila taka kolesa moderna še precej red drugo svetovno vojno. Vsekakor pa sem prepričan, da nani "mopedaši" ne bi menjali z njimi. Tradicija se v Franciji ač noče umakniti estetiki.

otem, ko je minilo spet nekaj ur vožnje, smo skozi Colmar n Mulhouse prispeli na francosko-švicarsko mejo pri Baslu. animivo je, da ima veliko švicarsko mesto Basel letališče a francoskem ozemlju, ker drugje nima primerne zemljišča. zraku smo neprestano videli letala, ki so vzletela ali ristajala. Basel ima tudi veliko rečno pristanišče.

a francoski strani meje je prijazen policaj, v razgovoru s rof. Battestinom hvalil jugoslovansko slivovico in ne vem, akšne specialitete še, ki. da jih je že okusil. Profesor pa u je hudomušno odgovoril, da smo tudi Jugoslovani "fejst"

in ne le naše specialitete. Policaj se je prav od srca nasmejal, nas veselo pozdravil in odšel.

Po bežnih formalnostih na švicarski strani meje smo se znašli v Švici in brez postanka nadaljevali pot v Zürich. Spotoma smo doživeli lažji karambol. Osebni avtomobil znamke Chevrolet nas je oplazil po prednjem braniku, ko je pri prehitevanju preostro zavil pred avtobus. Medtem, ko smo se mi ustavili, jo je voznik Chevroleta z vso paro ubiral naprej in ga nismo mogli dohiteti. Zavedal se je krivde, zato je oddivjal pred posledicami in slabo vestjo. Ob dveh popoldne smo nekje pred Badnom naleteli na večje število delavcev, ki so se vračali z dela. Med njimi je bilo precej Jugoslovancev, ki so nas pozdravljali z mahanjem rok, ko so prebrali napis na avtobusu. V Švici je veliko tujih delavcev. Poleg Italijanov, ki so daleč najštevilnejši je tudi precej delavcev iz Jugoslavije.

Z vstopom v Švico smo se vrnili v alpsko področje, z razgibanano gorato pokrajino. O Švici, kot najbolj znani turistični deželi Evrope, lahko na splošno povem, da je to prečudovita deželica, z lepimi in visokimi gorami, mnogimi alpskimi jezери, z lično urejenimi turističnimi naselji in planšarijami. Zelo razvita lahka industrija, med katero zavzema posebno vidno vlogo urarstvo, predstavlja poleg turističnega gospodarstva, gozdarstva, živinoreje in bančništva temelj državnega gospodarstva. Stoletna nevtralistična zunanja politika je veliko prispevala, da jim je bilo prizaneseno z zadnjimi vojnami. Zato so se lahko v miru razvijali. Kljub temu pa niso nikoli zanemarjali ukrepov za državno varnost, kar se tudi opazi. Mnoga dolinska področja so prepredena s protitankovskimi in drugimi ovirami, ki so vsem na očeh, vzdrževane v takem stanju, kot ob izgradnji. Prebivalstvo je sestavljeno v glavnem iz treh narodnosti. Največ je Nemcev, precej manj pa Italijanov in Francozov. Vsi trije narodi so enakopravni in živijo v zavidljivi slogi. Ozemlje je upravno razdeljeno na kantone, ki imajo zelo velike pristojnosti. Zanimivo je n.pr., da imajo policaji po posameznih kantonih različne uniforme, kar je tudi ena od manifestacij velikih samoupravnih pravic posameznih kantonov.

Povsod po Švici vlada izreden smisel za red in čistočo. Nikjer ni opaziti raznih smeti in odpadkov. Zanje so povsod nameščene posebne posode. Prav to pa vpliva na človeka tako,

da še sam postane redoljuben in pazi na čistočo. Če verjamate ali ne, še vžigalice si nisem upal odvreči kar na pločnik, ali na ulico, tako je bilo vse čisto. Nasprotno pa pri nas slabi vzgledi vlečejo ... in, če se znajde kjerkoli po tleh poleg odpadkov in smeti, ki so jih odvrgli drugi, še moja vžigalica, čik, papirček ipd., ni velike spremembe.

Po švicarskih mestih marsikje usmerjajo promet mlada, prikupno uniformirana dekleta. To je prispevek k prijetnemu vzdušju mest in počutju turistov, neredko pa tudi k zastojem v prometu in večjemu številu lažjih karambolov.

Ob petih popoldne smo prispeli v Zürich in se nastanili v dobrem hotelu Stoller. Vse sobe so bile opremljene, poleg radioaparatorov in telefonov, tudi s televizijskimi sprejemniki. Zürich je v večernih in nočnih urah zelo živahno mesto, zlasti v zabaviščnem predelu mesta, ob Züriškem jezeru. Veliko je nočnih barov, kjer pa so usluge zelo drage.

Zvečer nas je nekaj odšlo proti jezeru, kjer smo, v neki vrtni restavraciji sredi parka poslušali glasbo mladih muzikantov. Nekaj melodij so spremljali s trobljenjem, v čez 2 m dolga trobila (rogove), tradicionalno, prvotno pastirsko, švicarsko glasbilo. Zvok teh trobil je zamolkel in nekoliko otožno obarvan. Zaradi nizkih zvočnih tonov se daleč sliši. Zaželel sem si turške kave pa je nisem dobil. Turške kave sploh ne poznajo, kar velja tudi za Nemčijo. Govore le o "mokka" kavi, ki pa je navadna kava z mlekom. Čudno, če pomislimo, da je Švica tako znana turistična dežela.

Po dobro prespani noči smo zjutraj nadaljevali pot do cilja druge etape našega potovanja - Luzerna, kjer je sedež centralne švicarske varnostne institucije SUVA.

(Se nadaljuje)

Bogo Špiletič

xXx

Delavski svet gozdnega gospodarstva Novo mesto je v smislu 112, 116. in 118. člena statuta in 10. člena pravilnika o normah na seji dne 23. oktobra 1969 sprejel naslednji

S K L E P

o spremembi in dopolnitvi pravilnika o normah

1.

Zaradi uvedbe novih dvigal na kamionih in nove organizacije prevozov, prehoda na delitev osebnih dohodkov manipulantov po enoti proizvoda se sprejmejo naslednji

ZAČASNI NORMATIVI ZA NAKLADANJE HLODOVINE IN DRV NA KAMIONE BREZ IN S HIAB DVI GALI (173,177,193)

Normativi nakladanja so izračunani za 8 ur dnevno in veljajo za šoferje, nakladalce in manipulante.

2.

A. Šoferji:

Osnovna postavka OD je določena v pravilniku o delitvi osebnih dohodkov, ki znaša:

1. za šoferja s HIAB dvigalom 950,00 din neto/mesec
2. za šoferje brez HIAB dvigala 850,00 din neto/mesec

Dodatek za delo s HIAB dvigalom (v nadaljnjem besedilu dvigalo znaša za:

iglavce 0,20 din/m³ neto
listavce 0,25 din/m³ neto

Kadar vozi drva, dodatka ni. Če šofer (z dvigalom ali brez) dostavlja drva strankam na dom, dobi od vsake vožnje še 1,00 din za dostavo, zaradi zamude časa pri iskanju ulic in naslovov ter nerodnega manevriranja s kamionom.

3.

B. Nakladalci in manipulanti

Organizacijske oblike prevozov za vse vrste vozil z dvigali in brez so lahko sledeče:

	Organizacija	
I. a/ skupina 2 kam.z dvig.in z eno ali dvoosno prikolico	naklad. 2 + 1	+
II. a/ kamion sam z dvig.in eno ali 2-os.prik.	1 + 1	
b/ kamion sam z dvig.-brez eno ali 2-os.prik.	1 + 1	

Organizacija
+ naklad.

- III. Kamion sam z dvigalom - brez 1 ali
2-osne prikolice 2 + 1
- IV. a/ Skupina 2 kam.brez dvigala (OM S-
orion 10 ton in FAP 7 t) in 2-os.pr. 4 + 0
- b/ kamion sam brez dvig.(OM S-orion 10 t
ali FAP 7 t) z 2-osno prikolico po potrebi
- c/ kamion sam brez dvigala (OM S-orion
10 t, FAP 7 t, TAM in drugi) brez
2-osne prikolice po potrebi
- c/ skupina dveh ali več kamionov brez
dvigala (TAM in drugi kamioni) -
brez prikolice po potrebi

+ prva številka pomeni - nakladalec
druga številka pomeni - manipulant

4.

Za osnovo izračuna OD in TD z ozirom na normative v posameznih organizacijskih oblikah so vzete:

- za nakladalca, nakladalčeva postavka 710,00 din/mesec
- za manipulanta, manipulantova postavka 850,00 din/mesec.

5.

Sestava mesečnega obračuna za šoferje in nakladalce je zajeta v normativu za manipulanta.

6.

Dnevni dodatek za vzdrževanje težjih vozil (10 ton) z dvigali znaša 1.30. ure.

Dnevni dodatek za vzdrževanje 10 tonskih vozil brez dvigala in vozil pod 10 ton z dvigalom in brez dvigala, znaša 1. uro.

Izračunane cene po enoti v nadaljnjih izračunih so mišljene v starih dinarjih.

N O R M A T I V I

I. Skupina 2 kamionov z dvigali z eno ali 2-osno prikolico
Organizacija nakladanja 2+1

Sort.	Nakladalec			Manipulant			
	n/	na enoto	neto	n/	na enoto	neto	
	8h	OD	TD	8h	OD	TD	
1/ a/ Skupina 2 kam. OM 150 s Hiab 173 in 10 t 2-os. prikolico	igl.	35	89,17	10,00	70	53,37	6,43
b/ Skupine 2 kam. OM 150 s Hiab 173 brez prikolice	list.	27	115,51	12,96	54	69,19	8,33
2/ Skupina 2 kam. (TAM 4500, TAM 5000, Ti- grotto 55) s Hiab 193 in 4,5 t 1-os. prikolico	<u>igl.</u> Straža Novo m. Črn.	24	130,04	14,58	48	77,83	9,37
		23	135,70	15,22	46	81,22	9,78

Opomba:

Pri organizaciji 2+1 (2 delavca-nakladalca + manipulant) -
manipulant samo meri.

I. Kamion sam z dvigalom in eno ali 2 osno prikolico in kamion am brez 1 ali 2 osne prikolice

Organizacija nakladanja 1+1

	Sort.	Nakladalec			Manipulant		
		n/	Na enoto neto		n/	na enoto neto	
		8h	OD	TD	8h	OD	TD
a/ Kamion OM 150 s Hiab 173 in Hiab 177 z eno ali 2 os.prik.	igl.	35	89,17	10,00	35	106,74	12,86
b/ Kamion OM 150 s Hiab 173 in Hiab 177 brez ene ali 2 os. prikolice	list.	27	115,59	12,96	27	138,37	16,67
a/ Kamion TAM 4500, TAM 5000, Tigroto 55 s Hiab 193 in 1 osno prikolico	<u>igl.</u> Straža	24	130,04	14,58	24	155,67	18,75
b/ Kamion TAM 4500 N.m.Črn. TAM 5000, Tigroto 55 s Hiab 193 - brez prikolice		23	135,70	15,22	23	162,43	19,56
a/Skupina 2 kamionov (TAM 4500, TAM 5000, Tigrotto 55) s Hiab N.m.Črn. 193 - brez prikolice	<u>list.</u> Straža	32	97,53	10,93	32	116,75	14,06
		28	111,46	12,50	28	133,43	16,07

omba:

V tej skupini manipulant tudi naklada.

Pri tej organizaciji 1 + 1 (delavec-nakladalec + manipulant - nakladalec) - so normativi za nakladalca in manipulanta enaki, le, da se pri izračunu cene za manipulanta, ki tudi naklada, izhaja iz osnovne mesečne postavke manipulanta

$$\text{primer } \left(\frac{850,00}{182 \text{ ur}} \times 8 \right) : \begin{matrix} \text{normativ} \\ \text{nakladalca} \end{matrix} = \text{cena/m}^3$$

Pri organizaciji 1 + 0 (ni manipulanta), ki tudi včasih nastopa, je nakladalec plačan po normi nakladalca in manipulantovi postavki, na primer:

$$\left(\frac{850,00}{182 \text{ ur}} \times 8 \right) : \text{normativ nakladalca} = \text{cena/m}^3$$

III. Kamion sam z dvigalom brez eno ali dvoosne prikolice
Organizacija nakladanja 2 + 1

	Sort.	Nakladalec			Manipulant				
		n/	na	enoto	neto	n/	na	enoto	neto
		8h	OD	TD	8h	OD	TD		
1/ Kamion OM 150 s Hiab 173 in Hiab 177 brez eno ali dvoos.prik.	igl.	35	89,17	10,00	35	106,74	12,86		
	list.	27	115,59	12,96	27	138,37	16,67		
2/ Kamion TAM 4500, TAM 5000, Tigrotto 55 s Stra- Hiab 193 brez enoos- ne prikolice	igl.	24	130,04	14,58	24	155,67	18,75		
	N.m.Črn.	23	135,70	15,22	23	162,43	19,56		
	<u>list.</u>								
	Straža	16	195,06	21,87	16	233,50	28,12		
	N.m.Črn.	14	222,93	25,00	14	266,86	32,14		

Opomba:

Te organizacije nakladanja naj načeloma ne bo, če pa že nastopi - samo zaradi izpada enega kamiona - naj se nakladanje plača kot pri organizaciji I. skupine dveh kamionov, s tem, da je manipulantov normativ enak normativu nakladalca, kar je izračunano v gornji tabeli.

IV. Skupina dveh kamionov brez dvigala in dvoosne prikolice ter ostale variante - ročno nakladanje hlodovine ali drv

z dvoosnima prikolicama

- a/ skupina dveh kamionov/brez dvigala (OM S-orion 10 ton in FAP 7 ton) - organizacija nakladanja 4 + 0
- b/ kamion sam brez dvigala (OM S-orion 10 ton ali FAP 7 ton) z dvoosno prikolico - organizacija nakladanja nakladalci in manipulant po potrebi
- c/ kamion sam brez dvigala (OM S-orion, FAP 7 ton, TAM in drugi) - brez dvoosne prikolice - organizacija nakladanja nakladalci in manipulant po potrebi
- d/ skupina dveh ali več kamionov brez dvigal (OM, FAP, TAM in drugi kamioni) brez prikolic - organizacija nakladanja nakladalci in manipulant po potrebi

Nakladalci - kadar ročno nakladajo hlodovino ali drva

1. Za hlodovino in drva veljajo norme ročnega nakladanja pre-računane na 8 ur dnevno in so:

Sortiment	Norma/8h	Na enoto neto	
		OD	TD
Hlodi iglavcev	16	195,06	25,00
Hlodi listavcev	14	222,93	28,57
Jam. les iglavcev	14	222,93	28,57
Jam. les listavcev	12	260,08	33,33
drva list.od 1.11.do			
30. 4	20 prm	156,05	20,00
od 1.5.do 31.10	23 prm	135,70	17,39

Manipulanti - pri ročnem nakladanju hlodovine ali drv

1. Pri ročnem nakladanju kamiona s hlodovino ali drvni je manipulantov OD in TD odvisen od dohodka, oziroma zaslužka nakladalcev. Če n.pr. nakladalec preseže normo nakladanja za 20 %, se tudi manipulantu zveča plača za 20 %. V slučaju, da nakladalci ne dosežejo norme iz objektivnih razlogov, dobi manipulant 100 % osebni dohodek. Enako so opravičeni do 100 % osebne dohodka tudi nakladalci v slučaju, ko iz objektivnih razlogov ne dosežejo norme (okvare, sneg itd.).

2. Če pri nakladanju drv piše prevoznico šofer ali delavec - nakladalec se mu za vsako napisano prevoznico obračuna

3. Manipulant, ki tudi naklada se obračuna tako, da se za os-
novo obračuna vzame 8 urna manipulantova postavka deljena
z normo nakladalca n.pr.

$$\left(\frac{850,00}{182 \text{ ur}} \times 8\right) : \text{norma nakladalca} = \text{cena/enoto}$$

S sprejetjem tega s k l o pa se ukinejo za manipulante vsi
dodatki po prejšnjem pravilniku. Veljati prenehajo tudi vsi
prejšnji normativi nakladanja na kamione.

Sklep začne veljati osmi dan po objavi na oglasni deski.

Novo mesto, 28/10-1969

Direktor
ing. Janez Penca

